

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Διοίκηση Επιχειρήσεων - Χρηματοοικονομική Τραπεζική

Το Τραπεζικό Σύστημα ως πυλώνας για την ανάπτυξη της Εθνικής Οικονομίας.
Συγκριτική μελέτη του Ελληνικού και του Κυπριακού Τραπεζικού Συστήματος μέσω ελέγχων φερεγγυότητας την περίοδο 2008-2010.

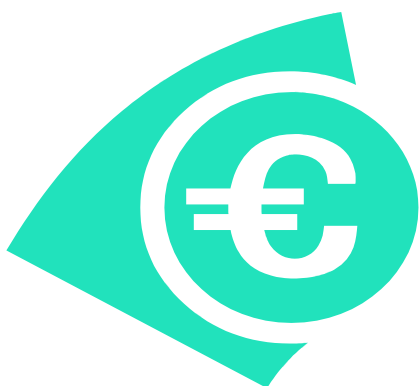
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Νικόλαος Φ. Αλεξίου

Εισηγητής:

Δρ. Απόστολος Χριστόπουλος

02-07-2011

Για την ολοκλήρωση της παρούσας μεταπτυχιακής μου διατριβής θα ήθελα να ευχαριστήσω, τόσο τον ακαδημαϊκό υπεύθυνο, καθηγητή κύριο Ηρειώτη Νικόλαο, όσο και τον υπεύθυνο επιβλέπων, καθηγητή κύριο Χριστόπουλο Απόστολο, για την πολύτιμη βοήθεια και την στήριξη που μου παρείχαν, απαραίτητες για την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου, για την υπομονή που επέδειξε και την ψυχολογική υποστήριξη που μου παρείχε, κατά την διάρκεια των σπουδών μου στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	2
1.1. Ο ρόλος των Τραπεζών στο Οικονομικό Σύστημα	3
1.2. Η Τραπεζική Κρίση του 2007	5
1.3. Τα Μοντέλα αξιολόγησης των Τραπεζών.....	6
2. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	10
2.1. Η Ελληνική Οικονομία και οι προοπτικές της	10
2.2. Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα	16
3. ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	22
3.1. Η Κυπριακή Οικονομία	22
3.2. Το Κυπριακό Τραπεζικό Σύστημα	24
4. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.....	27
4.1. Η Οικονομική Εξάρτηση της Κύπρου από την Ελλάδα.....	27
4.2. Το Μοντέλο Αξιολόγησης CAMELS	32
1. Συνιστώσες του CAMELS.....	34
1. Capital	34
2. Asset.....	35
3. Management	36
4. Earnings.....	37
5. Liquidity	38
6. Sensitivity to the market risk.....	38
2. Αριθμοδείκτες του CAMELS	39
1. Capital	40
2. Asset.....	41
3. Management	42
4. Earnings.....	42
5. Liquidity	45
6. Sensitivity to Market Risk.....	46
4.3. Η Εφαρμογή του μοντέλου CAMELS	48
1. Εθνική	48
2. Eurobank	48
3. Άλφα.....	49
4. Πειραιώς	49
5. Αγροτική	50
6. Κύπρου	50
7. Μαρφίν-Λαϊκή	51
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	56

ΣΥΝΟΨΗ

Ο σκοπός της παρούσας διατριβής είναι η σύγκριση μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων της Ελλάδας και της Κύπρου, καθώς δεν έχει προηγηθεί η δημοσίευση παρόμοιας μελέτης. Όπως είναι ήδη γνωστό το τελευταίο διάστημα, οπότε και η διεθνής οικονομική κρίση έκανε την εμφάνισή της στην Ελλάδα, αναλυτές και παράγοντες της αγοράς αναφέρονται στο Κυπριακό Τραπεζικό Σύστημα.

Ειδικά κατά το 2009, τα δύο τραπεζικά συστήματα φάνηκε να αντιμετωπίζονται από τους πολίτες και τις επιχειρήσεις που εδρεύουν σε αυτές τις χώρες ως εναλλακτικές επιλογές, κυρίως για τις καταθέσεις τους. Η μεταφορά σημαντικών κεφαλαίων από τις Ελληνικές προς τις Κυπριακές τράπεζες αποτέλεσε μία πρακτική που χρήζει μελέτης. Ποιες ακριβώς αιτίες οδήγησαν σε αυτήν την αντίδραση; Ήταν λόγοι ψυχολογικοί ή οφείλονταν σε μία καλύτερη εικόνα των Κυπριακών τραπεζών ως προς την αξιοπιστία και τη φερεγγυότητά τους, ή ακόμη η εικόνα της Κυπριακής Οικονομίας γενικότερα ήταν εκείνη που οδήγησε σε αυτήν την επιλογή; Η απάντηση θα προέλθει κατόπιν της μελέτης και κατάταξης των Κυπριακών και των Ελληνικών Τραπεζών σε μία κοινή λίστα, ώστε να φανεί αν πράγματι οι πρώτες διασφαλίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό τους καταθέτες, βάσει της φερεγγυότητάς τους.

Αποτελεί συνεπώς σημαντική συνεισφορά προς κάθε ενδιαφερόμενο, τράπεζες, μετόχους, κυβερνητικά στελέχη, καταθέτες, δανειολήπτες κ.λπ. να γνωρίζουν σε συγκριτικό επίπεδο δύο συστήματα τα οποία αντιμετωπίζονται από τους καταθέτες και επενδυτές ως συμπληρωματικά ή υποκατάστατα. Επίσης, αν και τα δύο συστήματα θεωρούνται ασφαλή αλλά και αποδοτικά, από την ανάλυσή μας θα επιχειρήσουμε να εντοπίσουμε τόσο τα αδύνατα όσο και τα δυνατά σημεία τους, συνεισφέροντας κατ' αυτόν τον τρόπο με τη μελέτη μας στην ορθή ενημέρωση των ενδιαφερομένων μερών.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Ο ρόλος των Τραπεζών στο Οικονομικό Σύστημα

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι ο βασικότερος πυλώνας ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας και ο μοναδικός τομέας που υπόκειται σε προληπτικό έλεγχο και εποπτεία λόγω της νευραλγικής του σημασίας για την σταθερότητα και την εύρυθμη λειτουργία ενός ευνομούμενου κράτους. Οι τράπεζες είναι ιδρύματα που δέχονται καταθέσεις και παρέχουν δάνεια. Η κεντρική τράπεζα ενός κράτους (ή ο αντίστοιχος εποπτικός μηχανισμός) δικαιούται να απαιτεί από κάθε ίδρυμα που παρέχει αυτές τις υπηρεσίες να ακολουθεί κάποιους αυστηρούς κανόνες.

Οι τράπεζες δανείζονται χρήματα κυρίως μέσω των καταθέσεων και με τη σειρά τους τα δανείζουν σε εταιρείες και ιδιώτες που έχουν ανάγκη ρευστότητας για επενδυτικούς ή καταναλωτικούς σκοπούς, αναλαμβάνοντας έτσι έναν ενδιάμεσο, διαμεσολαβητικό ρόλο. Οι τράπεζες έχουν διάφορα μέσα για να αποκτήσουν ρευστότητα πέραν των καταθέσεων, όπως το βραχυπρόθεσμο δανεισμό στη διατραπεζική αγορά ή τον πιο μακροπρόθεσμο με την έκδοση ομολόγων. Γενικά όμως, μεγάλο μέρος των κεφαλαίων που χρησιμοποιούν για να παρέχουν δάνεια προέρχονται από τις καταθέσεις των νοικοκυριών και των εταιρειών. Ο συνδυασμός της λήψης καταθέσεων και της χρήσης τους για την παροχή δανείων είναι αυτός που δημιουργεί και τις απαιτήσεις για αυστηρό κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζών. Κατά συνέπεια με την λειτουργία της διαμεσολάβησης, οι τράπεζες καταφέρνουν να ελαττώσουν την ένταση των προβλημάτων που δημιουργεί η ασύμμετρη πληροφόρηση στις ατελείς αγορές.

Με την ιδιότητα του διαμεσολαβητή, οι τράπεζες αναλαμβάνουν αρκετούς κινδύνους που θα πρέπει να διαχειριστούν. Οι τράπεζες πρέπει να διαθέτουν πάντα τα απαιτούμενα κεφάλαια, ώστε να καλύπτουν τις ταμειακές ανάγκες τους και να ελαχιστοποιείται ο τυχόν κίνδυνος έλλειψης ρευστότητας (liquidity risk). Αναλαμβάνοντας την παροχή δανείων, οι τράπεζες επωμίζονται και τον πιστοληπτικό κίνδυνο (credit risk) κάθε δανειολήπτη.

Επιπρόσθετα, προσπαθώντας να γεφυρώσουν τις διαφορετικές απαιτήσεις καταθετών και δανειοληπτών και κρατώντας τις απαιτήσεις αυτές στους ισολογισμούς τους, οι τράπεζες επιβαρύνονται και με τον κίνδυνο μεταβολής των επιτοκίων ή των ισοτιμιών των νομισμάτων, οι κίνδυνοι αυτοί λέγονται κίνδυνοι αγοράς – market risks.

Η αλληλεπίδραση διαμεσολάβησης και αγορών εισάγει την ευθραυστότητα (fragility) στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Ένα σύστημα χαρακτηρίζεται εύθραυστο, αν μία μικρή διαταραχή στη ζήτηση για ρευστότητα δημιουργεί δυσανάλογα μεγάλη μεταβλητότητα τιμών, που μπορεί να οδηγήσει σε κατάρρευση ή πτώχευση κάποιων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Τα σημερινά χρηματοοικονομικά συστήματα εμφανίζουν υψηλό βαθμό συνδετικότητας και αλληλεξάρτησης. Οι συνδέσεις μεταξύ Τραπεζικών Ιδρυμάτων μπορεί να προέρχονται από δύο πηγές: α.) από το ενεργητικό τους, μέσω απαιτήσεων που κάποια τράπεζα μπορεί να έχει έναντι άλλης, ή από επενδύσεις χαρτοφυλακίου σε ίδιες αξίες β.) από το παθητικό τους, καθώς οι τράπεζες μοιράζονται την ίδια καταθετική βάση. Η πιθανότητα μετάδοσης κρίσεων οφείλεται κυρίως σε αυτές τις διασυνδέσεις, καθώς η κατάρρευση μιας τράπεζας μπορεί να την οδηγήσει σε μαζικές πωλήσεις αξιών που κάποιες άλλες τράπεζες έχουν επίσης στο χαρτοφυλάκιό τους, ενώ τυχόν χρεόγραφα της καταρρέουσας τράπεζας, που άλλες τράπεζες μπορεί να διακρατούν, χάνουν εξίσου την αξία τους. Η ταχύτητα και το εύρος διάδοσης των προβλημάτων ρευστότητας καθορίζουν αν μία απλή έξαρση θα εξελιχθεί σε χρηματοοικονομική κρίση.

Μεγάλο ρόλο στον τρόπο, με τον οποίο μπορεί να μεταδοθεί μία κρίση, διαδραματίζει ο βαθμός διασύνδεσης της διατραπεζικής αγοράς. Αν οι τράπεζες είναι πλήρως διασυνδεδεμένες και κάθε περιοχή συνδέεται με τις υπόλοιπες, οι πτωχεύσεις τραπεζών σε μία περιοχή μπορεί να μοιραστούν σε ευρύτερο φάσμα τραπεζών και έτσι οι επιπτώσεις να είναι περιορισμένες.

Ουσιαστικά, κάθε περιοχή υφίσταται μία μικρή επίπτωση, ρευστοποιώντας μικρό μέρος του μακροπρόθεσμου χαρτοφυλακίου της, χωρίς να δημιουργείται συστηματική κρίση. Αντίθετα, σε συστήματα με μερική διασύνδεση, ο κίνδυνος μετάδοσης είναι υψηλότερος.

Τα χρηματοοικονομικά δίκτυα δημιουργούνται ως απόρροια της ανάγκης για μείωση του κινδύνου μετάδοσης των κρίσεων, κάτι που παρατηρείται στα πλήρως διασυνδεδεμένα δίκτυα. Η θεωρητική ανάλυση δείχνει ότι, πάνω από κάποιο βαθμό συνδεσιμότητας, οι κρίσεις δεν μεταδίδονται, οπότε οι τράπεζες επιδιώκουν να φτάσουν το σημείο αυτό.

1.2. Η Τραπεζική Κρίση του 2007

Παρ' όλα αυτά, η πρόσφατη κρίση του 2007 που προήλθε από την Αμερική έδειξε ότι τα χρηματοοικονομικά δίκτυα δεν λειτούργησαν όπως αναμενόταν, αφού η διατραπεζική αγορά πάγωσε, εξαιτίας της αβεβαιότητας της πιστοληπτικής αξίας των χαρτοφυλακίων των τραπεζών. Προφανώς, κάποιοι εξωγενείς παράγοντες ώθησαν τους συμμετέχοντες στην αγορά να αποσυρθούν και φτάσαμε έτσι στο σημείο όπου δεν υπήρχε, ουσιαστικά δίκτυο. Οι διασυνδέσεις των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στα υφιστάμενα δίκτυα και οι αλληλεξαρτήσεις των χαρτοφυλακίων και απαιτήσεων δημιούργησαν σύγχυση στους συμμετέχοντες, που δεν μπόρεσαν να αξιολογήσουν σωστά την πιστοληπτική αξία διαφόρων χρεογράφων. Επιπροσθέτως, η απαίτηση όλες οι αξίες να αποτιμούνται με βάση τιμές αγοράς (mark-to-market), σε στιγμές όπου η ρευστότητα καθόριζε την αποτίμηση (cash-in-the-market pricing) και όχι τα θεμελιώδη μεγέθη κάθε αξίας, επιδείνωσε την κατάσταση, οδηγώντας τελικά σε ολοκληρωτικό πάγωμα των αγορών.

Συνεπώς, το κόστος των κρίσεων μπορεί να αποδειχτεί μεγάλο, αφού δεν περιορίζεται μόνο στη δημοσιονομική διάσταση, αλλά επηρεάζει και την παραγωγική διαδικασία. Για το λόγο αυτόν, η αρμόδια εποπτική αρχή κάθε κράτους ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για θέματα ανταγωνισμού και σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος. Ιδιαίτερα μετά την κρίση του 2007, που χαρακτηρίστηκε ως η «πλέον τοξική παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση ποτέ», τέθηκε επιτακτικά η ανάγκη αυστηρότερου έλεγχου των τραπεζικών ιδρυμάτων ως προς την ποιοτική αξιολόγηση των επενδυτικών και εμπορικών τους χαρτοφυλακίων. Η ανάγκη αυτή αποτελεί βασικό σημείο στην προετοιμασία των κανόνων της Βασιλείας III που προετοιμάζεται αυτήν την περίοδο.

Στην πρόσφατη κρίση αμφισβητήθηκαν έντονα οι Διεθνείς Οίκοι Αξιολόγησης ως προς το ρόλο τους στην αξιολόγηση με triple A (AAA) των τίτλων που βασίστηκαν σε ενυπόθηκα δάνεια χαμηλής εξασφάλισης. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των ΗΠΑ πήρε την άδεια του Κογκρέσου για έλεγχο των διαδικασιών που ακολούθησαν για την αξιολόγηση, δηλαδή κατά πόσον έγινε αμερόληπτα ή σε συνεννόηση με τις τράπεζες που προχώρησαν στην τιτλοποίηση των δανείων.

1.3. Τα Μοντέλα αξιολόγησης των Τραπεζών

Ασφάλιστρα Κινδύνου

Η αξιολόγηση της φερεγγυότητας μίας τράπεζας βάσει των κινδύνων που αναλαμβάνει συνολικά, μπορεί να εκτιμηθεί με δείκτες που προκύπτουν από τα δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία της κάθε τράπεζας.

Αναλόγως του αποτελέσματος της επικινδυνότητας των τραπεζών προσδιορίζεται το ασφάλιστρο κινδύνου (premium) με το οποίο διαπραγματεύονται οι εκδιδόμενοι τίτλοι τους (ομόλογα).

Το ασφάλιστρο κινδύνου είναι η διαφορά του επιτοκίου του τίτλου από το επιτόκιο χωρίς κίνδυνο που απαιτούν οι επενδυτές για να αγοράσουν τον εν λόγω τίτλο. Όσο μεγαλύτερη η φερεγγυότητα της τράπεζας τόσο χαμηλότερο το ασφάλιστρο που απαιτούν οι επενδυτές για να αγοράσουν τα ομόλογά της.

Τα ασφάλιστρα κινδύνου έχουν μακροχρόνιο χαρακτήρα και για το λόγο αυτό δεν είναι απολύτως συγκρίσιμα με την τιμή της μετοχής της τράπεζας. Ωστόσο, αποτελούν την πιο αξιόπιστη μονάδα μέτρησης του κινδύνου των τραπεζών, ενώ η συσχέτισή τους με τα αποτελέσματα των δεικτών (από δημοσιευμένα στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων) καταλήγει σε επιπλέον συμπεράσματα τα οποία αναμένεται να οδηγήσουν ακόμη και σε υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας των τραπεζών από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης.

Διεθνείς Οίκοι Αξιολόγησης

Ένας από τους συνηθέστερους τρόπους αξιολόγησης των τραπεζών παρέχεται από τις αξιολογήσεις των Διεθνών Οίκων Αξιολόγησης.

Πρόκειται για Εταιρείες που αξιολογούν την πιστοληπτική ικανότητα των εκδοτών κινητών αξιών (αξιογράφων) και χρέους, αλλά και των ίδιων των χρεογράφων που εκδίδουν.

Οι τράπεζες αξιολογούνται όπως και άλλες μεγάλες εταιρείες βάσει των οικονομικών τους στοιχείων, των δομών και των συστημάτων που εφαρμόζουν (πληροφοριακά συστήματα εκτέλεσης των εργασιών τους, διοικητική δομή, εσωτερικοί έλεγχοι, κ.λ.π.), αλλά και με επιτόπια εποπτεία (συνεντεύξεις με στελέχη μέχρι τον Πρόεδρο του Ιδρύματος).

Οι Οίκοι δίνουν στο τέλος μία βαθμολογία για την κάθε τράπεζα η οποία αποτελεί την αξιολόγησή τους και επαγωγικά την κατάταξή τους μεταξύ του συνόλου των υπό αξιολόγηση εταιρειών (π.χ. κατάταξη στον κλάδο). Η βαθμολογία απεικονίζεται με το λατινικό αλφάβητο και υποδεικνύει την πιθανότητα αθέτησης PD (Probability of Default).

Οι αξιολογήσεις των Οίκων αυτών αποτελούν χρήσιμη πληροφορία για τους επενδυτές (και κερδοσκόπους), εκδότες (δανειζόμενους), τράπεζες, αναλυτές και από κυβερνήσεις που σκοπεύουν να δανειστούν ή να δανείσουν. Όσο χαμηλότερη η βαθμολογία τόσο μεγαλύτερος ο κίνδυνος και δυσμενέστεροι οι όροι που δανείζονται και τόσο περισσότερα κεφάλαια πρέπει να διακρατούν σε ρευστά.

Οι πιο γνωστοί Οίκοι Αξιολόγησης είναι οι Moody's, Standards & Poor's (S&P), και Fitch.

Εφαρμογή Υποδειγμάτων

Πρόκειται για εναλλακτικές ή συμπληρωματικές με τις παραπάνω μεθόδους αξιολογήσεις των τραπεζών, οι οποίες έχουν χρησιμοποιηθεί σε σημαντικό αριθμό δημοσιευμένων μελετών και αφορούν αναλύσεις των οικονομικών στοιχείων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, με στόχο την έγκαιρη διαπίστωση ύπαρξης προβλημάτων με πιθανότητα δυσχέρειας και περίπτωσης χρεοκοπίας και την κατασκευή μοντέλων έγκαιρης προειδοποίησης του κινδύνου που ενσωματώνουν.

Τέτοια μοντέλα αξιολόγησης είναι το μοντέλο της DEA (Data Envelopment Analysis), το μοντέλο BOPEC (Bank subsidiaries, Other non bank subsidiaries, Parent company, Earnings and Capital adequacy) και το μοντέλο CAMELS.

Επίσης ο έλληνας ερευνητής κ. Ζαπουνίδης σε συνεργασία τόσο με τον κ. Ντούμπο όσο και την κ. Κοσμίδου χρησιμοποίησε την μέθοδο των πολυκριτηρίων, με την ονομασία PROMETHEE, στην προσπάθειά του να παραχθεί ένα σύστημα έγκαιρης επισήμανσης και προειδοποίησης των προβλημάτων μιας τράπεζας, το οποίο να αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για κάθε αναλυτή στην καθημερινή παρακολούθηση και αξιολόγηση των τραπεζών.

Στην πρώτη μελέτη περίπτωσης επιχείρησε να μετρήσει την απόδοση των ελληνικών τραπεζών με αφορμή την παγκόσμια οικονομική κρίση, ενώ στην δεύτερη περίπτωση επικεντρώθηκε στον υπολογισμό καταλλήλων δεικτών απόδοσης και αποτελεσματικότητας των συνεταιριστικών και εμπορικών τραπεζών στη Ελλάδα.

Στην εκπόνηση της παρούσας διατριβής επιλέχθηκε η εφαρμογή του υποδείγματος CAMELS, καθώς στην Ελλάδα χρησιμοποιείται ευρέως για εποπτικούς σκοπούς, δεδομένου ότι λαμβάνει υπόψη, τόσο τα ποσοτικά όσο και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά μίας τράπεζας.

2. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

2.1. Η Ελληνική Οικονομία και οι προοπτικές της

Η Ελλάδα είναι μια ανεπτυγμένη χώρα, με ένα υψηλό επίπεδο διαβίωσης και "πολύ υψηλό" Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης, όπου κατατάσσεται 22^η στον κόσμο το 2010. Με βάση τα στοιχεία της Eurostat το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας ήταν ίσο με το 94% του μέσου όρου της ΕΕ το 2008. Οι κύριοι μεγάλοι κλάδοι της Ελληνικής οικονομίας είναι ο τουρισμός, η ναυτιλία, η βιομηχανική παραγωγή τροφίμων και η επεξεργασία καπνού, η υφαντουργία, τα χημικά, τα προϊόντα μετάλλου, η μεταλλευτική και η μονάδες διύλισης πετρελαίου.

Η μεγέθυνση του ΑΕΠ της Ελλάδος είναι επίσης, κατά μέσον όρο, από τις αρχές του 1990 υψηλότερη από αυτόν του μέσου όρου των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εντούτοις, η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα, περιλαμβανομένων και της αύξησης των επιπέδων της ανεργίας, την γραφειοκρατία, τα υψηλά επίπεδα πολιτικής και οικονομικής διαφθοράς και τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα συγκριτικά με τους Ευρωπαίους εταίρους της.

Ο ρυθμός μεγέθυνσης της οικονομίας (ΑΕΠ) γύρισε σε αρνητικό πρόσημο της τάξεως του -2,1% το 2009 για πρώτη φορά από το 1993. Μια ένδειξη της τάσης υπερχρέωσης τα περασμένα χρόνια είναι το γεγονός ότι η αναλογία ιδιωτικών δανείων προς καταθέσεις ξεπέρασε τις 100 μονάδες (αναλογία δηλαδή μεγαλύτερη του 1 προς 1) κατά την διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του έτους 2007.

Σήμερα η ελληνική οικονομία βιώνει τη βαθύτερη (οικονομική) ύφεση από τα μέσα της δεκαετίας του '70, με το υψηλότερο δημόσιο έλλειμμα (αν και κοντά σε αυτό της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου) καθώς και το δεύτερο υψηλότερο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το δημόσιο έλλειμμα του 2009 έφτασε στο 15,4% του ΑΕΠ, το οποίο αντίστοιχα διαμορφώθηκε στα 230 δις ευρώ.

Αυτό, και τα αυξανόμενα επίπεδα χρέους (στο 127,1% του ΑΕΠ το 2009) οδήγησαν σε υψηλό κόστος δανεισμού, που προκάλεσε την υφιστάμενη σοβαρή οικονομική κρίση. Η Ελλάδα προσπαθεί να καλύψει το υπερβολικό δημόσιο έλλειμμα της στα ίχνη της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία, το 2010, το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδας διαμορφώθηκε στο 10,5% του ΑΕΠ και το δημόσιο χρέος έφτασε το 142,8% του ΑΕΠ. Σε απόλυτους αριθμούς, το δημοσιονομικό έλλειμμα έφτασε τα 24,1 δισεκατομμύρια ευρώ το 2010 από 36,3 το 2009, το ελληνικό δημόσιο χρέος αυξήθηκε από 298,7 δισεκατομμύρια ευρώ το 2009 σε 328, 5 το 2010, ενώ το ΑΕΠ της Ελλάδας υποχώρησε από 235 δισεκατομμύρια ευρώ το 2009 σε 230,1 δισ. ευρώ το 2010. Επίσης, τα έσοδα αυξήθηκαν από 37,3 δισεκατομμύρια ευρώ το 2009 σε 39,1 το 2010, ενώ οι δαπάνες μειώθηκαν από 52,9 δισεκατομμύρια ευρώ σε 49,5 ευρώ την ίδια περίοδο.

Σύμφωνα με τη Morgan Stanley, περίπου 10% όλων των κρατικών ομολόγων της ευρωζώνης είναι σε ελληνικούς τίτλους, ενώ οι ευρωπαϊκές τράπεζες έχουν επενδύσει περισσότερο από € 240 δις στο ελληνικό δημόσιο χρέος, με την συμμετοχή τους να αναλύεται ως εξής : Γαλλικές τράπεζες : € 55 δις (Societe Generale, Credit Agricole), Ελβετικές τράπεζες : € 47 δις, Γερμανικές τράπεζες : € 30 δις (Deutsche Bank, Commerzbank, Hypo Real Estate) και Ελληνικές τράπεζες : € 40 δις (περίπου 14 % του συνολικού όγκου).

Εξαιτίας της γενικής οικονομικής κρίσης, οι επιπτώσεις αυτής της ύφεσης επιδεινώνονται με την έντονη εξασθένιση της εμπιστοσύνης (προς το οικονομικό σύστημα), που συνοδεύει τη δραματική φθορά των εσωτερικών φορολογικών συνθηκών, την ισχυρή οικονομική κρίση που έχει ανάψει για τα καλά, καθώς και την παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του ΔΝΤ, μέσω ενός πακέτου στήριξης (Μνημόνιο) ύψους 110 δισεκατομμυρίων ευρώ, που υπογράφηκε τον Απρίλιο του 2010, ώστε να καλυφθεί η δανειακή ανάγκη της χώρας.

Η επακόλουθη όξυνση που παρατηρείται στις προσπάθειες που γίνονται για οικονομική ενίσχυση, ισχυροποίησε περισσότερο την τάση καθόδου της οικονομικής δραστηριότητας, παρόλο που κατάφερε να σταματήσει την ελεύθερη πτώση του ιδιωτικού τομέα. Παρόλα αυτά, η ρύθμιση της μεγάλης ανισορροπίας, που παρατηρείται στην οικονομία, θα πάρει χρόνο, όπως χρόνο θα πάρει και ο αντίκτυπος του συνόλου ανάπτυξης, που βελτιώνει τις δομικές μεταρρυθμίσεις και, κατ' αυτό τον τρόπο, η επιστροφή της οικονομίας σε μια βιώσιμη πορεία ανάπτυξης, που χαρακτηρίζεται από μια ευνοϊκή δυναμική χρέους, ενδέχεται να αποτελέσει μια επίπονη διαδικασία.

Μέχρι τώρα, η ύφεση υπήρξε οδυνηρή για όλους. Ακολουθώντας την πτωτική τάση των τιμών της τάξεως του -1,4 % στο πρώτο εξάμηνο του 2009 και -2,5 % στο δεύτερο εξάμηνο του 2009, η οικονομική δραστηριότητα παραμένει σε μια πορεία καθόδου, με το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν να γνωρίζει νέα πτώση της τάξεως του 4,4 % για το 2010. Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν εκτιμάται ότι θα φτάσει στο κατώτερο σημείο του το 2011 και αυτό θ' αντιστοιχεί σε μια αθροιστική πτώση του, της τάξεως περίπου του 10 %, σε πραγματικές τιμές, από την κυκλική μέγιστη τιμή του το 2007, ενώ, χρόνο με το χρόνο, ο ρυθμός ανάπτυξης θα επιστρέφει πιο θετικός μέσα στο 2011 ή στο 2012.

Η πτώση στην εγχώρια ζήτηση θα είναι ακόμα πιο έκδηλη. Οι πάγιες επενδύσεις αναμένεται να συρρικνωθούν κατά 44 % μέσα στα 4 πρώτα χρόνια από το 2011, με το ποσοστό τους, στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, να γνωρίζει μια πτώση της τάξεως του 14,8 %, στα μέσα του 2011, από μια μέγιστη τιμή του σχεδόν 24 % το 2007. Αυτή η πτωτική τάση περιλαμβάνει μια ύφεση στις κατασκευές της τάξεως του 5,2 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (που οφείλεται, κυρίως, στις 4,1 ποσοστιαίες μονάδες από την πτώση του ΑΕΠ στις αστικές κατασκευές) καθώς και των επενδύσεων σε εξοπλισμούς κατά 4,0 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ. Το εργατικό δυναμικό της Ελλάδος φτάνει συνολικά τα 4.9 εκατομμύρια, και είναι το δεύτερο πιο σκληρά εργαζόμενο ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ, μετά την Νότιο Κορέα.

Παρά ταύτα, η απασχόληση αναμένεται να συρρικνωθεί παραπάνω από το 7 %, που σημαίνει απώλεια 100.000 θέσεων εργασίας, με τα ποσοστά της ανεργίας να φτάνουν τη μέγιστη τιμή του σχεδόν 15,0 %, μέχρι τα μέσα του 2012, λίγα μόλις τέταρτα μετά την κατώτερη κλίμακα της οικονομικής δραστηριότητας. Μέσα σε ένα τέτοιο κλίμα, η καταναλωτική δύναμη αναμένεται, επίσης, να γνωρίσει μια έντονη ύφεση (από 74,3 % το 2009 σε 70 % το 2010). Η αγοραστική δύναμη θα βιώσει, σταδιακά, θετικά ποσοστά ανάπτυξης, από τα τέλη του 2011 ή από τις αρχές του 2012, παράλληλα με τη σταθεροποίηση της αγοράς εργασίας. Το ποσοστό της τελευταίας στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν αναμένεται να πέσει κάτω του 70 % μεταξύ 2013 και 2015, καθώς οι δαπάνες σε επενδύσεις και οι καθαρές εξαγωγές θα αυξήσουν τη συμμετοχή τους στην οικονομική δραστηριότητα.

Η μείωση των πραγματικών εισοδημάτων το 2010 αντανακλά και την επιτάχυνση του πληθωρισμού στο 4,7%, η οποία οφειλόταν κυρίως στη μεγάλη αύξηση της έμμεσης φορολογίας, αλλά και στην ταχεία άνοδο της τιμής του πετρελαίου. Το 2011, ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού εκτιμάται ότι θα υποχωρήσει σημαντικά και θα διαμορφωθεί γύρω στο 2,2%, ενώ το μέσο επίπεδο του πυρήνα του πληθωρισμού προβλέπεται ότι θα υποχωρήσει κάτω από το 1%.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (βάσει στοιχείων της Τράπεζας της Ελλάδος) ως ποσοστό του ΑΕΠ, μετά την αισθητή μείωσή του το 2009 λόγω της ύφεσης, εκτιμάται ότι μειώθηκε μόνο οριακά το 2010. Υπάρχουν όμως και θετικά στοιχεία, όπως η ανάκαμψη των εξαγωγών αγαθών το δεύτερο εξάμηνο του 2010, η σημαντική υποχώρηση των εισαγωγών αγαθών και η μεγάλη αύξηση των ναυτιλιακών εισπράξεων. Η ανάκαμψη των εξαγωγών αγαθών αντανακλά τόσο την ανάκαμψη της παγκόσμιας ζήτησης όσο και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας κόστους το 2010, η οποία προβλέπεται να συνεχιστεί το 2011. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ως ποσοστό του ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα υποχωρήσει περαιτέρω το 2011.

Η ανάκαμψη της οικονομίας θα ωθηθεί, αρχικά, από:

- 1) την εξάλειψη των άμεσων αυστηρών μέτρων (έτσι όπως παρουσιάζονται στο πρόγραμμα προσαρμογής που έχει επιβάλει το ΔΝΤ και η Ευρωπαϊκή Ένωση)
- 2) τη βελτίωση των εξαγωγών, ιδιαίτερα στον τομέα των εσόδων για τον τουρισμό, τις μεταφορές και τη ναυτιλία, καθώς η παγκόσμια οικονομία και, ειδικά, οι ανερχόμενες αγορές, ανακάμπτουν (μετά από μια δύσκολη κρίση) και
- 3) την ανάκαμψη των επιχειρήσεων, που θα υποστηρίξει τη βελτίωση των επενδύσεων (ύστερα από μια κρίσιμη μείωση 3 ετών) και την παροχή κινήτρων σε τομείς-κλειδιά της ελληνικής οικονομίας, που υπερέχουν ουσιαστικά, έναντι εκείνων σε άλλες χώρες και χαρακτηρίζονται από ένα ανεκμετάλλευτο, παραγωγικό δυναμικό αποτελεσματικότητας, το οποίο θα μπορούσε να παίξει πρωτεύοντα ρόλο στο νέο μοντέλο ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Τέτοιοι ευοίωνοι τομείς είναι η παραγωγή για την πράσινη ενέργεια, η πρωτογενής παραγωγή υψηλών προδιαγραφών και οι υπηρεσίες υγείας και παιδείας.

Οι Τομείς της ύψιστης δραστηριότητας για τις διαρθρωτικές αλλαγές

Η πρόκληση για την Ελλάδα είναι να επικεντρωθεί ξανά σε πιο σπάνιες εργασίες και σε κεφαλαιουχικούς πόρους, έτσι ώστε να αυξήσει την παραγωγικότητα και να φτάσει σε δυνητικά ποσοστά ανάπτυξης που να ξεπερνούν το 2,5 %.

Οι αλλαγές στη μικροοικονομική παροχή κινήτρων χρειάζεται να ρυθμίσουν τις χαρακτηριστικές και ευρέως προβληματικές πλευρές, που αφορούν στη δομή των ελληνικών επιχειρήσεων (πολύ μικρές εταιρείες, επικράτηση της αυτοαπασχόλησης, περιορισμένες επιχειρηματικές προσπάθειες).

Είναι σημαντικό να καταλάβουμε ότι η αποκατάσταση της οικονομίας και η βελτίωση της αποδοτικότητας του δημόσιου τομέα (μειωμένες φοροδιαφυγές, καλύτερη διαχείριση των δαπανών και λιγότερη επέμβαση του κράτους), θα ενισχύσουν, σημαντικά, την οικονομική αποδοτικότητα, ελαττώνοντας τον επιχειρησιακό «συνωστισμό» και παρέχοντας τα πιο κατάλληλα μικροοικονομικά κίνητρα για τη βέλτιστη χρήση των παραγόντων που κατευθύνουν την παραγωγή και την πορεία των πιστώσεων.

Συμπερασματικά η πολιτική πρέπει να ξεπεράσει τα διάφορα θεσμικά εμπόδια, που αποτελούν τροχοπέδη για την ανάπτυξη, πιο πάνω ακόμα και από την οικονομική πολιτική, που σχετίζεται με τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Πρέπει δηλαδή να επιτευχθούν :

- 1) Η κατάργηση των νομικών και διοικητικών φραγμών στην οικονομική δραστηριότητα (ιδιαίτερα στην κτηματαγορά) καθώς και άλλες μορφές παρέμβασης του δημόσιου τομέα, που διαστρεβλώνουν την οικονομία.
- 2) Η μείωση της γραφειοκρατίας, αναφορικά με το νέο ξεκίνημα μιας επιχείρησης καθώς και η κατάργηση άλλων περιορισμών, που εμποδίζουν την επιχειρηματικότητα, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων μέσω της απελευθέρωσης των επαγγελματικών υπηρεσιών, τομείς στους οποίους η Ελλάδα θα μπορούσε να υπερέχει, συγκριτικά με άλλες χώρες και η προώθηση του ανταγωνισμού για βιομηχανίες δικτύου.
- 3) Η βελτίωση της ταχύτητας και της αποτελεσματικότητας του νομικού συστήματος, σε ότι αφορά την καλύτερη εκτέλεση των συμβολαίων, δημιουργώντας, έτσι, κοινό πεδίο δράσης για όλες τις εταιρείες και ο επιπλέον εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας που αφορά στη χρεωκοπία (ή στην πτώχευση των εταιρειών).

4) Αποτελεσματικές φορολογικές συνθήκες, που να είναι αμετάβλητες με το χρόνο και που θα επιτρέπουν το μακροπρόθεσμο προγραμματισμό των επιχειρήσεων.

5) Καλύτερη ευελιξία στην αγορά εργασίας, με στόχο την προώθηση της εργασιακής κινητικότητας, με ταυτόχρονη αύξηση της δραστηριοποίησης / συμμετοχής της εργατικής δύναμης και καλύτερος συνδυασμός μεταξύ αύξησης των αποδοχών και τάσεων για παραγωγικότητα σε όλους τους τομείς, όπως επίσης και λήψη ειδικών (οικονομικών) πρωτοβουλιών (σε περίπτωση ιδιαίτερων οικονομικών περιστάσεων) που θα ενίσχυαν, σε σημαντικό βαθμό, την αποτελεσματικότητα της οικονομίας.

6) Ένα πιο αποτελεσματικό εκπαιδευτικό σύστημα, που θα καλλιεργούσε την παροχή περισσότερων κινήτρων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και τη δημιουργία μεγαλύτερου ανταγωνισμού στον τριτογενή τομέα (π.χ. σύσφιξη των σχέσεων με τις επιχειρήσεις).

2.1. Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της χώρας, στην Ελλάδα είναι εγκατεστημένα και λειτουργούν 65 πιστωτικά ιδρύματα, εκ των οποίων :

- 36 πιστωτικά ιδρύματα (20 εμπορικές και 16 συνεταιριστικές τράπεζες) έχουν καταστατική έδρα στην Ελλάδα, έχουν αδειοδοτηθεί και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος και υπάγονται στο καθεστώς της αμοιβαίας αναγνώρισης (κοινοτικό διαβατήριο) σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3601/2007,
- 24 υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων έχουν έδρα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, επίσης, υπάγονται στο καθεστώς της αμοιβαίας αναγνώρισης (κοινοτικό διαβατήριο) του Ν. 3601/2007, εποπτευόμενα από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους καταγωγής των πιστωτικών ιδρυμάτων και

- 5 υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων έχουν έδρα εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, καθώς δεν υπάγονται στο καθεστώς της αμοιβαίας αναγνώρισης.

Επιπλέον των παραπάνω πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν μόνιμη εμπορική παρουσία στην Ελλάδα, τραπεζικές υπηρεσίες (πληρωμών ή χρηματοδότησης) προς ελληνικά φυσικά ή νομικά πρόσωπα, παρέχουν (έστω και σε περιορισμένη προς το παρόν έκταση), 340 πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία εδρεύουν σε άλλο κράτος μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου. Τα εν λόγω πιστωτικά ιδρύματα εποπτεύονται από τις αρμόδιες αρχές της χώρας καταγωγής τους και, κατά τα προβλεπόμενα, έχουν απλώς γνωστοποιήσει στην Τράπεζα της Ελλάδος ενδιαφέρον παροχής υπηρεσιών χωρίς εγκατάσταση. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι το 70% αυτών των ιδρυμάτων είναι εγκατεστημένα και λειτουργούν σε κράτη μέλη της ευρωζώνης. Αξίζει να επισημανθεί ότι μόνο πιστωτικά ιδρύματα εγκατεστημένα στη Σλοβενία και Σλοβακία δεν έχουν γνωστοποιήσει μέχρι σήμερα σχετικό ενδιαφέρον δραστηριοποίησης.

Στην Ελλάδα, ο βαθμός συγκέντρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος είναι υψηλός αφού το μερίδιο αγοράς των πέντε (5) μεγαλύτερων τραπεζών (Εθνική, Eurobank, Alpha Bank, Πειραιώς, ATE Bank), σε όρους ενεργητικού, διαμορφώνεται σε περίπου 70% του συνόλου της ελληνικής αγοράς.

Αντίστοιχη τάση αύξησης του βαθμού συγκέντρωσης παρουσιάζεται και στο σύνολο των τραπεζικών συστημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 κρατών μελών.

Η εν λόγω τάση αποτυπώνει, αφενός τις συγχωνεύσεις που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ μικρού και μεσαίου μεγέθους (πριν τις συγχωνεύσεις) τραπεζών και αφετέρου τη δυναμική ανάπτυξη συγκεκριμένων τραπεζικών ομίλων, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας συγχωνεύσεων και εξαγορών.

Αξιοσημείωτο είναι πάντως ότι ο βαθμός συγκέντρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, μολονότι εμφανίζεται υψηλότερος από το γενικό μέσο όρο του συνόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παραμένει αισθητά χαμηλότερος από τον αντίστοιχο βαθμό συγκέντρωσης των τραπεζικών συστημάτων κρατών μελών της ευρωζώνης με πληθυσμό αντίστοιχο της Ελλάδας, όπως η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Φινλανδία και η Δανία.

Οι Ελληνικές τράπεζες δραστηριοποιούνται επιπλέον σε άλλες 16 χώρες, μέσω 49 θυγατρικών τραπεζών και υποκαταστημάτων

Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα και ΑΕΠ

Η άμεση συμμετοχή του τραπεζικού συστήματος στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της χώρας κυμαίνεται σε περίπου 4% σε σταθερές τιμές. Τα παραπάνω στοιχεία αναδεικνύουν τη συμβολή του τραπεζικού συστήματος στην αναπτυξιακή δυναμική της ελληνικής οικονομίας. Σημειώνεται ότι η συμβολή αυτή αναφέρεται αποκλειστικά στην «άμεση» συμβολή, χωρίς να υπολογίζονται:

(α) η με άλλους τρόπους θετική συμβολή σε συνολικά οικονομικά μεγέθη (π.χ. φορολογικά έσοδα, απασχόληση κ.λπ.) και

(β) τα κάθε τύπου πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα από τη διάχυση δανειοδότησης και εισοδημάτων στην ελληνική οικονομία.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι, επίσης, και η «έμμεση» συμβολή του τραπεζικού τομέα στην αναπτυξιακή πορεία της ελληνικής οικονομίας, μέσω:

- της επιτυχημένης προσαρμογής των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων στο διεθνές ανταγωνιστικό χρηματοπιστωτικό περιβάλλον
- της συνεχούς προσπάθειας διασφάλισης συνθηκών χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, και

- της παροχής σύγχρονων υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και διαρκώς χαμηλότερου μέσου κόστους στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας και, κατά συνέπεια, στη θετική συμβολή στη γενική ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της χώρας.

Οι παράγοντες ανάπτυξης των Ελληνικών Τραπεζών

Βασικός ερμηνευτικός παράγοντας της εντυπωσιακής αύξησης του εγχώριου τραπεζικού συστήματος φαίνεται να είναι και η ραγδαία αύξηση της χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης όπως αποτυπώνεται στην αύξηση της πιστωτικής επέκτασης από 38% του ΑΕΠ σε 108% του ΑΕΠ και του λόγου δανείων προς καταθέσεις από 40% το 2000 σε 106% το 2009. Η σημαντική αύξηση του τραπεζικού δανεισμού στην ελληνική οικονομία – στα πλαίσια μιας πορείας σταδιακής σύγκλισης με το μέσο όρο της ευρωζώνης -- επέτρεψε στο τραπεζικό σύστημα να δημιουργεί ένα υψηλό επίπεδο καταθέσεων για κάθε ευρώ πιστωτικής επέκτασης στηρίζοντας την αύξηση της εγχώριας δαπάνης και ανατροφοδοτώντας τη ρευστότητά του. Στη διάρκεια αυτής της φάσης χρηματοπιστωτικής σύγκλισης εκτιμάται ότι σχεδόν €500 νέων καταθέσεων αντιστοιχούσαν σε κάθε €1000 νέων τραπεζικών χορηγήσεων. Κατά συνέπεια η σωρευτική αύξηση του υπολοίπου των τραπεζικών χορηγήσεων προς τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας κατά €210 δις εκτιμάται ότι συνετέλεσε στην αύξηση των καταθέσεων περισσότερο από €90δις ήτοι σχεδόν 70% της συνολικής αύξησης των καταθέσεων κατοίκων μεταξύ 2000 και 2009.

Η κλιμάκωση της ελληνικής δημοσιονομικής κρίσης κατά το 2^ο εξάμηνο του 2009 οδήγησε σε έντονη πτώση των καταθέσεων (κατοίκων και μη) που ενισχύθηκε περαιτέρω έως τις αρχές του 2^{ου} τριμήνου του 2010 υπό το βάρος φημολογίας ακόμη και για επικείμενη έξοδο από την ΟΝΕ. Από τα περίπου €40 δις μείωσης των καταθέσεων κατά το 2010, τα €34 δις εξέρευσαν την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου του 2010 ενώ οι πιέσεις αμβλύθηκαν σημαντικά με την έναρξη εφαρμογής του Προγράμματος Σταθεροποίησης.

Το αίσθημα της ανασφάλειας για το ενδεχόμενο «κουρέματος» της αξίας των χρημάτων τους, κυρίευσε τους εγχώριους καταθέτες, με αποτέλεσμα οι υψηλές εκροές καταθέσεων προς το εξωτερικό κατά την παραπάνω περίοδο να αποτελέσουν την κύρια αιτία μείωσης της εγχώριας καταθετικής βάσης. Ειδικότερα :

- €8 δις καταθέσεων κατοίκων εκτιμάται ότι κατευθύνθηκαν στο εξωτερικό, με κύριους προορισμούς την Κύπρο και το Ηνωμένο Βασίλειο (θεωρούμενα ως πιο ασφαλή καταθετικά συστήματα), με τα 2/3 της εκροής να λαμβάνει χώρα στο 1^ο εξάμηνο του 2010.
- Εκροές περίπου €10 δις σημειώθηκαν ήδη το 2009, τάση που οξύνθηκε την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου 2010 οπότε περίπου €10.3 δις εξέρευσαν από τη χώρα υπό το βάρος της έντονης αβεβαιότητας και της διασποράς εξαιρετικά δυσμενών φημών για τη χώρα. Η τάση αυτή ανεκόπη με την έναρξη εφαρμογής του μνημονίου με τις συνολικές εκροές της περιόδου Αυγούστου-Δεκεμβρίου 2010 να μην υπερβαίνουν το €1 δις.
- Περίπου €3½ δις ιδιωτών φαίνεται ότι τοποθετήθηκαν σε άλλα περιουσιακά στοιχεία όπως έντοκα γραμμάτια και χρυσό.

Οι προοπτικές

Η μείωση των καταθέσεων αναμένεται να συνεχιστεί και το 2011 με την εξυπηρέτηση των δαπανών του ιδιωτικού τομέα να ερμηνεύει περίπου €16 δις από μια συνολική εκτιμώμενη μείωση των καταθέσεων της τάξης των €19 δις. Αντιθέτως οι εκροές καταθέσεων μη κατοίκων αναμένεται να είναι μικρές καθώς το επίπεδό τους έχει σχεδόν επανέλθει στο μακροχρόνιο μέσο όρο του 8% του ΑΕΠ. Θετικότερη εξέλιξη θα μπορούσε να προέλθει ως αποτέλεσμα μιας ταχύτερης, από το αναμενόμενο, βελτίωσης της ψυχολογίας του ιδιωτικού τομέα εξαιτίας μιας υπεραπόδοσης στην υλοποίηση των στόχων του προγράμματος

δημοσιονομικής σταθεροποίησης ή μιας πιο αποφασιστικής θεσμικής αντίδρασης σε επίπεδο ΕΕ και ΕΚΤ.

Οι μεσοπρόθεσμες προβλέψεις ανάκαμψης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, απορρέουν από μια συνάρτηση ισορροπίας των εγχώριων καταθέσεων υπό τις υποθέσεις ότι : 1) ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας θα επανέλθει σε θετικό έδαφος από τις αρχές του 2012 (σύμφωνα με το βασικό σενάριο του προγράμματος σταθεροποίησης), 2) το ποσοστό αποταμίευσης του ιδιωτικού τομέα θα επανακάμψει σταδιακά προς τον μεσοπρόθεσμο μέσο του όρου του 8% (από ένα τρέχον εκτιμώμενο επίπεδο του 2%), και 3) ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης θα είναι περίπου ανάλογος με το ρυθμό αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ.

3. ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

3.1. Η Κυπριακή Οικονομία

Κατά τη διάρκεια του 2010 η οικονομία βρέθηκε σε κρίσιμη κατάσταση. Μετά την ύφεση που καταγράφηκε το 2009, έπειτα από συνεχή ανάπτυξη 34 ετών (από το 1974), παρατηρήθηκε ανάκαμψη κατά το 2010 με το πραγματικό ΑΕΠ να σημειώνει αύξηση 1% (17Δισ.) σε σχέση με μείωση 1,7% το 2009. Όμως, η ανάκαμψη αυτή δεν ήταν ομοιόμορφη και πλείστοι τομείς της οικονομίας εξακολουθούν να παρουσιάζουν προβλήματα. Η ανάπτυξη του ΑΕΠ το 2010 προήλθε σχεδόν αποκλειστικά από το χρηματοπιστωτικό τομέα, στο κέντρο του οποίου βρίσκεται το τραπεζικό σύστημα. Με πολλούς τομείς να υστερούν, ο ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ κατά το 2010 ήταν υποτονικός, απέχοντας κατά πολύ από το ρυθμό της τάξης του 3% με 4% που προϋπήρχε της κρίσης, ο οποίος δεν φαίνεται πλέον να είναι εφικτός.

Η αδύναμη ανάκαμψη του 2010 είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας σε ιστορικά ψηλά επίπεδα. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, το ποσοστό ανεργίας έφθασε κατά μέσο όρο στο 6,5% το 2010. Μάλιστα, κατά τους τελευταίους μήνες του χρόνου η ανεργία επιδεινώθηκε και η αυξητική τάση στο ποσοστό ανεργίας συνεχίζεται και το 2011, φτάνοντας στο 7,2% το Φεβρουάριο. Η ανεργία παρουσιάζεται ιδιαίτερα αυξημένη στους νέους κάτω των 29 ετών, αφού το ποσοστό των εγγεγραμμένων ανέργων σε αυτή την κατηγορία ξεπέρασε το 25% κατά το 2010 και εξακολουθεί να παραμένει σε ιδιαίτερα ψηλά επίπεδα.

Παράλληλα με την υψηλή ανεργία, κατά το υπό ανασκόπηση έτος παρουσιάστηκε και αύξηση στον πληθωρισμό. Ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή σημείωσε σημαντική αύξηση στο 2,5% το 2010 από 0,2% το 2009 ενώ οι πληθωριστικές πιέσεις εξακολουθούν να υφίστανται και το 2011.

Συγκεκριμένα, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2011 ο εναρμονισμένος πληθωρισμός έφτασε το 3,1% στην Κύπρο.

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί το γεγονός ότι η ψαλίδα του πληθωρισμού μεταξύ Κύπρου και ευρωζώνης άρχισε και πάλι να διευρύνεται υποσκάπτοντας την ανταγωνιστικότητα της κυπριακής οικονομίας και διευρύνοντας περαιτέρω το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Η επιδείνωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών είναι ενδεικτική των ανισοροπιών που δημιουργήθηκαν από τη συνεχιζόμενη αρνητική πορεία των δημοσίων μεγεθών. Γενικότερα κατά το 2010 η οικονομική κρίση μεταλλάχθηκε σε δημοσιονομική κρίση σε ορισμένες χώρες στη ζώνη του ευρώ και οι αγορές έχουν γίνει ιδιαίτερα ευαίσθητες και απαιτητικές σε ότι αφορά τα δημοσιονομικά προβλήματα σε συγκεκριμένες χώρες της ευρωζώνης με μεγάλο χρηματοπιστωτικό σύστημα όπως η Κύπρος, οδηγώντας τα αντίστοιχα επίτοκια για χρηματοδότηση του δημόσιου χρέους σε πολύ ψηλά επίπεδα.

Τα δομικά προβλήματα στην Κύπρο είναι γνωστά από πολύ παλιά, όμως οι ψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης που επικρατούσαν επισκίαζαν την ανάγκη για άμεση αντιμετώπισή τους. Με την κρίση όμως που ξέσπασε διεθνώς και την ύφεση που προέκυψε στην κυπριακή οικονομία, αυτοί οι ρυθμοί ανάπτυξης έπαψαν να υφίστανται χωρίς να διαφαίνεται άμεσα η προοπτική πλήρους ανάκαμψής τους, ενώ η υπέρμετρη αύξηση των δημοσίων δαπανών συνεχίστηκε. Ενδεικτικά αναφέρεται, ότι ενώ η αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ κατά την περίοδο 2008-2010 ήταν περίπου 10%, η αντίστοιχη αύξηση των δημοσίων δαπανών ξεπέρασε το 20%.

Ως αποτέλεσμα της δημοσιονομικής επιδείνωσης η Κύπρος κατά το 2010 εντάχθηκε από την ΕΕ στην διαδικασία επιτήρησης υπερβολικού ελλείμματος. Την αρνητική αυτή εξέλιξη ακολούθησε ένας κύκλος υποβαθμίσεων της οικονομίας από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης.

Η αναβολή εφαρμογής διορθωτικών μέτρων οδηγεί την Κυπριακή Οικονομία σε σοβαρό κίνδυνο, σε συνδυασμό με τις πολλαπλές υποβαθμίσεις της αξιοπιστίας του Δημοσίου, δεδομένου ότι ήδη η κυβέρνησή της τελεί υπό επιτήρηση για το υπερβολικό έλλειμμα που καταγράφεται. Για να τερματιστεί ο επικίνδυνος κύκλος υποβαθμίσεων απαιτείται αντιστροφή της πορείας των δημόσιων οικονομικών. Είναι επιτακτική ανάγκη η καταβολή προσπάθειας για μακροπρόθεσμη δημοσιονομική εξυγίανση με κύριους κατευθυντήριους άξονες την συγκράτηση των δημοσίων δαπανών και την αναδιάρθρωση του συνταξιοδοτικού συστήματος.

1.2. Κυπριακό Τραπεζικό Σύστημα

Ο τραπεζικός κλάδος της Κύπρου χαρακτηρίζεται από Υψηλό Επίπεδο Διείσδυσης στην Κυπριακή Οικονομία αφού τα κέρδη του αποτελούν περίπου το 9,25% του Κυπριακού ΑΕΠ. Το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου αποτελείται από δεκαέξι τραπεζικά ιδρύματα, τα οποία προσφέρουν ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών και προϊόντων. Από το σύνολο αυτό δώδεκα τράπεζες έχουν συσταθεί στη Κύπρο, ενώ τέσσερις από αυτές ανήκουν σε ξένους Τραπεζικούς Ομίλους, κυρίως από την Ελλάδα. Επίσης λειτουργούν και δυο Παραρτήματα ξένων τραπεζών.

Το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου, όπως και της Ελλάδας, χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό συγκέντρωσης. Οι τρεις μεγαλύτερες Τράπεζες, δηλαδή η Τράπεζα Κύπρου, η Λαϊκή Τράπεζα και η Ελληνική Τράπεζα κατέχουν Μεριδίο Αγοράς περίπου 60% στις συνολικές τραπεζικές χορηγήσεις.

Η έκθεση του κυπριακού τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα αποτελεί έναν από τους παράγοντες κινδύνου που επικαλούνται οι ξένοι οίκοι για να αιτιολογήσουν την υποβάθμιση της κυπριακής οικονομίας.

Σύμφωνα με το σκεπτικό της πρόσφατης υποβάθμισης της κυπριακής οικονομίας από τον οίκο Moody's, οι κυπριακές τράπεζες έχουν μεγάλη έκθεση στα μακροοικονομικά προβλήματα της Ελλάδας και η έκθεση αυτή αυξάνει την πιθανότητα επιπτώσεων και στα δημοσιονομικά της Κύπρου.

Αυτό, όμως, που κάνουν οι κυπριακές τράπεζες στην Ελλάδα είναι να πλεuroκοπούν τις ελλαδικές, αποσπώντας μερίδια αγοράς, τόσο στον επιχειρηματικό τομέα, όσο και στα νοικοκυριά.

Η δυναμική

Παρά τις δυσκολίες και τις πιέσεις, το κυπριακό τραπεζικό σύστημα διατηρεί τη δυναμική του και δείχνει ότι μπορεί να συνεχίσει την αυτόνομη ανάπτυξή του:

Η Τράπεζα Κύπρου συγκαταλέγεται στην ομάδα των 18 τραπεζών ανά το παγκόσμιο που αξιολογούνται ως «εξαιρετικά ισχυρές», σύμφωνα την ετήσια έκθεση «Top 500 Banking Brands» του διεθνούς κύρους οικονομικού περιοδικού Η έλαβε την αξιολόγηση AAA- (extremely strong). Επίσης η Τράπεζα Κύπρου βρίσκεται μεταξύ των κορυφαίων τραπεζικών εμπορικών επωνυμιών (brand name) και κατατάσσεται στην 210η θέση της συγκεκριμένης έκθεσης – η οποία βαθμολογεί την αξία της εμπορικής επωνυμίας -ανάμεσα στους κορυφαίους τραπεζικούς οργανισμούς παγκοσμίως και στην υψηλότερη θέση από πλευράς κυπριακών τραπεζών.

Η Marfin Popular Bank (καρπός ενός ελλαδοκυπριακού τραπεζικού γάμου) σε μια δύσκολη οικονομική στιγμή ολοκλήρωσε μια μεγάλη αύξηση κεφαλαίου, καταφέροντας να προσελκύσει και ξένους επενδυτές.

Το ποσό της αύξησης αντιστοιχεί στο 3% του ΑΕΠ της Κύπρου και 540 εκατ. ευρώ καταβλήθηκαν από υφιστάμενους μετόχους και τα 65 εκατ. ευρώ από νέους μετόχους.

Η Ελληνική Τράπεζα μπορεί να είδε τα κέρδη της να ψαλιδίζονται (9,1 εκατ. ευρώ για το 2010 από 27,2% το 2009) και το διοικητικό συμβούλιο του ομίλου να εισηγείται προς τη γενική συνέλευση τη μη διανομή μερίσματος, ωστόσο οι προβλέψεις για απομείωση στην αξία των χορηγήσεων αυξήθηκαν οριακά (στο 9,9% το Δεκέμβριο του 2010, από 9,3% ένα χρόνο νωρίτερα), οι συνολικές μεικτές χορηγήσεις σε πελάτες παρουσίασαν αύξηση 8% και οι καταθέσεις 4%, ενώ οι ζημιές στο ελληνικό δίκτυο περιορίστηκαν στα 45,6 εκατ. ευρώ από 61,8 εκατ. ευρώ το 2009.

Εμπιστοσύνη

Δείγμα εμπιστοσύνης προς το κυπριακό τραπεζικό σύστημα είναι ότι παρά τις υποβαθμίσεις (τόσο της κυπριακής οικονομίας όσο και τραπεζών) δεν παρατηρείται μαζική φυγή κεφαλαίων. Και τον Ιανουάριο οι καταθέσεις διατηρήθηκαν κοντά στα 70 δις. ευρώ (επίπεδα ρεκόρ) και συγκεκριμένα στα 69,651 δις. ευρώ, από 69,938 τον Δεκέμβριο. Σε σύγκριση με τον Ιανουάριο του 2010 οι καταθέσεις κατοίκων του εσωτερικού είναι αυξημένες κατά 10,4%, των κοινοτικών κατά 108,8% και των υπηκόων τρίτων χωρών κατά 26,9%. Από το καλοκαίρι, που ξεκίνησε ο χορός των υποβαθμίσεων, η ροή των καταθέσεων αυξήθηκε θεαματικά. Επίσης, από τα 69,651 δις. ευρώ των καταθέσεων, τα 33,242 δις. ευρώ ανήκουν σε νοικοκυριά, τα 25,965 σε επιχειρήσεις, τα 3,905 σε ασφαλιστικές επιχειρήσεις και ταμεία και τα 5,836 σε λοιπούς ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς φορείς.

4. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

4.1. Η Οικονομική εξάρτηση της Κύπρου από την Ελλάδα

Η εκτεταμένη εξάρτηση των κυπριακών τραπεζών από την ελληνική αγορά, είναι ο καταλύτης που καθιστά την Κύπρο μία από τις υποψήφιες για οικονομική κρίση χώρες.

Το χειρότερο σενάριο για την κυπριακή οικονομία «παίζεται» σε κύριους τίτλους και οικονομικά επιτελεία εδώ και καιρό. Εάν η Ελλάδα προχωρήσει σε αναδιάρθρωση του χρέους της ή βρεθεί αντιμέτωπη με άλλες αρνητικές εξελίξεις, που αφορούν την κρίση χρέους, τότε θα συμπαρασύρει μαζί της σε ένα νέο «τσουνάμι» και την κυπριακή οικονομία.

Ελλάδα και Κύπρος είναι συγκοινωνούντα δοχεία και οι οικονομίες τους συνδέθηκαν ακόμη περισσότερο μετά την ένταξη της δεύτερης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το κυριότερο πρόβλημα της Κύπρου αφορά στην εξάρτηση των κυπριακών τραπεζών από την ελληνική αγορά και τα αποθέματα σε ελληνικά κρατικά ομόλογα. Παρόλο που το δημόσιο χρέος της Κύπρου ισοδυναμεί με 60,6 % του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) που διαμορφώθηκε σε €17δισ. το 2010 και ανταποκρίνεται σε μεγάλο βαθμό στις απαιτήσεις του Ευρωπαϊκού Συμφώνου Σταθερότητας, εντούτοις όλες οι εκτιμήσεις, με κύριες των οίκων αξιολόγησης Standard & Poor's, Fitch και Moody's συνηγορούν σε μια κοινή θέση: Υπάρχουν κίνδυνοι που συνδέονται κυρίως με τη στενή διασύνδεση της Κύπρου με την ελληνική οικονομία.

Σύμφωνα με τον Moody's, ο οποίος υποβάθμισε την πιστοληπτική ικανότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας κατά δύο βαθμίδες, ο κυπριακός τραπεζικός τομέας πραγματοποιεί κέρδη που αντιστοιχούν στο 9,25% του ΑΕΠ και οι ελληνικές συναλλαγές των τραπεζών ισοδυναμούν σχεδόν με το 2,5% της οικονομικής απόδοσης της Κύπρου. Με τη νέα αξιολόγηση, η Κύπρος υποβιβάζεται από υψηλής φερεγγυότητας οφειλέτης σε πάνω από τον μέσο όρο οφειλέτης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που επικαλείται ο Οίκος :

*Οι τρεις μεγαλύτερες τράπεζες έχουν χορηγήσει το 40% των πιστώσεών τους στην Ελλάδα, όπου σήμερα περισσότερα από το 10% όλων των δανείων δεν εξυπηρετούνται.

*Υπάρχουν υψηλά αποθέματα ελληνικών κρατικών ομολόγων στα χαρτοφυλάκια των τραπεζών, που υπολογίζονται σε 6,4 δις ευρώ ή 37% του κυπριακού ΑΕΠ.

Ανησυχίες και προειδοποιήσεις

Μόλις την περασμένη Δευτέρα, ο οίκος Fitch προχώρησε σε τριπλή υποβάθμιση του rating της Κύπρου για μακροπρόθεσμο δανεισμό σε εγχώριο και ξένο νόμισμα, εκτιμώντας ότι σε περίπτωση haircut (κουρέματος) των ελληνικών ομολόγων, η κεφαλαιακή επίδραση στις τράπεζες κυμαίνεται μεταξύ €2 δισ. και €5 δισ. Ο οίκος Fitch σημειώνει ότι το μέγεθος της κρίσης στην Ελλάδα δημιουργεί σημαντικούς κινδύνους για το κυπριακό τραπεζικό σύστημα και κατ'επέκτασιν για τα δημόσια οικονομικά.

Οι ανησυχίες του επικεντρώνεται στο γεγονός ότι η Κύπρος διαθέτει μια μικρή οικονομία με ένα μεγάλο τραπεζικό σύστημα, που αντιστοιχεί σε όρους στοιχείων του ενεργητικού σε περίπου εννέα φορές το ΑΕΠ.

Οι επισημάνσεις του οίκου επικεντρώνονται στο γεγονός ότι περίπου το ένα τρίτο των στοιχείων ενεργητικού του τραπεζικού συστήματος της Κύπρου θεωρούνται ως έκθεση στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων των ελληνικών

θυγατρικών με έδρα την Κύπρο. Αυτή η έκθεση περιλαμβάνει σχεδόν €14 δισ. ελληνικά ομόλογα και €5 δισ. ελληνικά τραπεζικά ομόλογα.

Ακόμη, οι κυπριακές τράπεζες έχουν δανείσει μέσω των σημαντικών δικτύων τους στην Ελλάδα σημαντικά ποσά σε ελληνικές επιχειρήσεις και νοικοκυριά.

Σε καλή θέση οι Τράπεζες

Ωστόσο, εκτιμάται ότι οι κυπριακές τράπεζες είναι σε σχετικά καλή θέση να απορροφήσουν τους κραδασμούς από την κρίση χρέους στην Ελλάδα. Ο οίκος Fitch θεωρεί ότι σε ένα χειρότερο σενάριο - όταν η ελληνική χρεοκοπία συνεχίζεται με σημαντική επιδείνωση της ποιότητας ενεργητικού με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια να φθάνουν στο 25% - τότε το κόστος θα ανέλθει στο 25% του ΑΕΠ, πράγμα που καθιστά ισχυρή την απαίτηση για μια πιο εκτεταμένη στήριξη από το κράτος.

Νωρίτερα, σε προηγούμενη έκθεσή του, ο οίκος Standard & Poor's υποδείκνυε ότι οι απώλειες της Ελλάδας θα μεταφερθούν στον ισολογισμό του κράτους, που ίσως αναγκαστεί να στηρίξει κεφαλαιακά τις τράπεζες, σε περίπτωση ανάγκης.

Μάλιστα, εκτιμάει ότι το ύψος της κρατικής στήριξης θα φθάσει στα 1,3 - 2 δισ ευρώ. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του, επειδή η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών θα αυξηθεί στο 14% το 2011 από 12,2% το 2010, σε αυτά τα επίπεδα το σύστημα είναι καλύτερα κεφαλαιοποιημένο σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές τράπεζες και είναι σε θέση να απορροφήσει τους κραδασμούς από ενδεχόμενο σοκ. Όμως, δεν παραλείπει να εκφράσει τις έντονες ανησυχίες του για τις αλυσιδωτές επιπτώσεις που θα ακολουθήσουν (περιορισμός ρευστότητας και αύξηση επιτοκίων), πράγμα που θα πλήξει την κερδοφορία των τραπεζών και την αξιοπιστία του συστήματος.

Η κεφαλαιακή επάρκεια των Κυπριακών Τραπεζών

Πάντως, στήριξη στην επιδείνωση της ελληνικής οικονομίας αποτελεί η κεφαλαιακή επάρκεια των κυπριακών τραπεζών.

Η επαναλαμβανόμενη κερδοφορία και η ισχυρή κεφαλαιουχική βάση των κυπριακών τραπεζών αποτελούν τα «ισχυρά χαρτιά» της Κύπρου, για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις και τα μεγάλα ρίσκα μιας πιθανής αναδιάρθρωσης χρέους της Ελλάδας.

Το Υπουργείο Οικονομικών της Κύπρου εκτιμά ότι οι κυπριακές τράπεζες διαθέτουν επαρκή κεφάλαια και ρευστότητα, για να αντεπεξέλθουν σε πιθανή αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους, τονίζοντας ότι το κυπριακό τραπεζικό σύστημα είναι ιδιαίτερα εύρωστο με υψηλή κεφαλαιουχική βάση και πολύ υψηλούς δείκτες ρευστότητας, και μπορεί να αντεπεξέλθει σε οποιοδήποτε θεωρητικό σενάριο αναδιάρθρωσης του ελληνικού χρέους.

Την ίδια άποψη συμμερίζεται και η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, η οποία επισημαίνει ότι λαμβάνει μέτρα περαιτέρω θωράκισης του τραπεζικού τομέα, θεωρώντας ότι οι Αρχές του κάθε κράτους οφείλουν να προλαμβάνουν τις εξελίξεις. Η Κεντρική Τράπεζα αναφέρει ότι εφαρμόζει ένα αυστηρό σύστημα εποπτείας, απαιτώντας από τις τράπεζες, μεταξύ άλλων, διατήρηση υψηλών δεικτών ρευστότητας και πλεονάσματα κεφαλαίων για κάλυψη των κινδύνων που αναλαμβάνουν.

Ο Διοικητής της Δρ Αθανάσιος Ορφανίδης με κάθε ευκαιρία αναφέρει ότι οι Κυπριακές Τράπεζες παραμένουν κερδοφόρες και τον τελευταίο χρόνο έχουν περαιτέρω ενδυναμώσει την κεφαλαιακή τους βάση, με αποτέλεσμα να έχουν ξεπεράσει από τώρα τις αυξημένες απαιτήσεις της Βασιλείας III, οι οποίες δεν είναι υποχρεωτικές για πλήρη εφαρμογή μέχρι το 2019.

Οι ανησυχίες των ξένων αναλυτών

Αξίζει να σημειωθεί, ότι η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου θεωρεί ότι, για να εξαλειφθούν οι ανησυχίες των ξένων αναλυτών, επιβάλλεται, επιπρόσθετα από την περαιτέρω ενίσχυση του τραπεζικού τομέα, να διασφαλίσουμε υγιή δημόσια οικονομικά. Πιστεύει ότι θα πρέπει να ανατραπεί η αρνητική πορεία του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημόσιου χρέους, ώστε να επανέλθει το δημόσιο χρέος σε επίπεδο, το οποίο να συνάδει με τα δεδομένα μιας μικρής χώρας με μεγάλο χρηματοοικονομικό τομέα.

4.2. Το Μοντέλο Αξιολόγησης CAMELS

Πρόκειται για ένα σύστημα εποπτικής αξιολόγησης της συνολικής κατάστασης μιας τράπεζας που για πρώτη φορά εφαρμόστηκε στις ΗΠΑ. Οι Εποπτικές Αρχές συγκεντρώνουν τα απαραίτητα στοιχεία μέσω ερωτηματολογίων, βάσει των οποίων αξιολογείται το υπό εξέταση ίδρυμα για το κατά πόσο εφαρμόζει συγκεκριμένες και απαιτούμενες νομοθετικές και ρυθμιστικές πολιτικές.

Το συγκεκριμένο σύστημα διαβάθμισης αποτελεί πλέον ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία της εξ αποστάσεως παρακολούθησης τραπεζικών ιδρυμάτων . Ειδικότερα σε περιόδους οικονομικής κρίσης, όπως η σημερινή, καθίσταται σημαντικό εργαλείο στην προσπάθεια διάκρισης και την παροχή ειδικής βοήθειας στα προβληματικά πιστωτικά ιδρύματα.

Το Μοντέλο CAMELS, αποτελείται από έξι κατηγορίες δεικτών, η κάθε μία εκ των οποίων συμπεριλαμβάνει μία ομάδα επιμέρους δεικτών. Όλοι οι δείκτες εφαρμόζονται για κάθε τράπεζα του κλάδου, ώστε να γίνεται σύγκριση μεταξύ των αποτελεσμάτων της τράπεζας που μας ενδιαφέρει ως προς το σύνολο του κλάδου. Από τα συνολικά αποτελέσματα φαίνεται αν η τράπεζα (ή ποία τράπεζα) αποκλίνει από τις υπόλοιπες και συνεπώς αντιμετωπίζει πρόβλημα.

Ο υπολογισμός μπορεί να γίνεται περιοδικά βλέποντας και τη διαχρονική πορεία της κάθε τράπεζας (που γίνεται περισσότερο και που λιγότερο ανταγωνιστική).

Η χρηματοοικονομική ανάλυση μέσω του μοντέλου CAMELS βασίζεται στα εξής:

- Ανάλυση των αποτελεσμάτων χρήσης,
 - Εξέταση της Ετήσιας Έκθεσης (Πεπραγμένων)
 - Εξέταση των Εποπτικών Αναφορών που υποβάλλονται από τις τράπεζες προς την Τράπεζα της Ελλάδας.
 - Εξέταση των Αναφορών της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου των τραπεζών και των Ορκωτών Λογιστών που ελέγχουν τις οικονομικές τους καταστάσεις.
- Από τις παραπάνω πηγές αντλούνται τα στοιχεία που χρειάζονται για να υπολογιστούν οι δείκτες CAMELS.

Οι έξι κατηγορίες δεικτών του μοντέλου, οι οποίες αποτελούν και το ακρωνύμιο του, είναι οι εξής :

- **Capital** : Κεφαλαιακή επάρκεια
- **Asset** : Ποιότητα χαρτοφυλακίου
- **Management** : Διοίκηση
- **Earnings** : Κερδοφορία
- **Liquidity** : Ρευστότητα και
- **Sensitivity to the market risk**: Ευαισθησία στον κίνδυνο της αγοράς .

Επισημαίνεται ότι μέχρι το 1996 η μεθοδολογία που ακολουθείτο συμπεριλάμβανε τα 5 πρώτα συστατικά (CAMEL), ενώ η τελευταία συνιστώσα της ευαισθησίας (sensitivity) προστέθηκε το 1997.

Η ανάλυση με βάση το συγκεκριμένο μοντέλο CAMELS, δίνει ξεχωριστή βαθμολογία για κάθε μία από τις 6 κατηγορίες της, αλλά και μία ενιαία βαθμολογία, η οποία απεικονίζει τη συνολική κατάσταση της τράπεζας.

–Το κάθε ένα από τα 6 χαρακτηριστικά της αξιολόγησης αποτελείται από περισσότερους του ενός αριθμοδείκτες.

–Σημειώνεται ότι οι αριθμοδείκτες που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των τραπεζών διαφέρουν από τους αντίστοιχους δείκτες που αναλύουν τις υπόλοιπες εμπορικές, βιομηχανικές, κλπ επιχειρήσεις. Για αυτές παρέχεται αντίστοιχα η ανάλυση του Altman (Z-score).

–Για παράδειγμα η ρευστότητα για τις τράπεζες διαφέρει από τις άλλες επιχειρήσεις ως προς την έννοια και την σημασία των αριθμοδεικτών. Στην περίπτωση των τραπεζών επιβάλλεται υποχρεωτική διατήρηση ιδίων κεφαλαίων τουλάχιστον 8% ως προς τα ξένα κεφάλαια ενώ στις άλλες επιχειρήσεις ένας δείκτης ιδίων κεφαλαίων προς ξένα κοντά στη μονάδα θεωρείται ικανοποιητικός.

Η βαθμολογία κυμαίνεται μεταξύ των αριθμών ένα και τέσσερα με τις περισσότερες φερέγγυες τράπεζες να βρίσκονται κοντά στο τέσσερα έως και τρία και τις λιγότερες φερέγγυες κοντά στο δυο έως ένα.

4.2.1. Συνιστώσες του Camels

4.2.1.1. Capital

Η επάρκεια των κεφαλαίων είναι ο θεμέλιος λίθος της ευρωστίας μίας τράπεζας. Απεικονίζει το βαθμό εξασφάλισης των καταθετών της τράπεζας και την ικανότητά της να αντιμετωπίζει πιθανή αρνητική συγκυρία (σε περιόδους κρίσεων).

Εφαρμόζονται τρεις (3) τρόποι μέτρησης των κεφαλαίων:

- Μέσω των λογιστικών κεφαλαίων
- Μέσω των οικονομικών κεφαλαίων
- Μέσω των εποπτικών κεφαλαίων

Επιπλέον, από εποπτική σκοπιά, το κεφάλαιο είναι η πρώτη γραμμή άμυνας μιας τράπεζας σε περίπτωση εξάντλησης των αποθεματικών της.

Οι σημαντικότεροι προσδιοριστικοί παράγοντες της κεφαλαιακής επάρκειας είναι:

- η ποιοτική αξιολόγηση των κεφαλαίων
- το κόστος και η δυνατότητα άντλησης κεφαλαίων
- η ικανότητα των διοικούντων, με την εξασφάλιση της κατάλληλης επάρκειας του πιστωτικού ιδρύματος, για την κάλυψη ενδεχόμενων επισφαλών του απαιτήσεων και ζημιών.

4.2.1.2. Asset

Αναφέρεται στην ποιότητα των στοιχείων του χαρτοφυλακίου μιας τράπεζας. Ενδιαφέρει η πραγματική αξία των απαιτήσεων που εμφανίζονται στο Ενεργητικό για να προσδιοριστεί σωστά ο κίνδυνος της δραστηριότητας των τραπεζών. Η πραγματική αξία των απαιτήσεων προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό τους κινδύνους δραστηριότητας της τράπεζας

Το δυσκολότερο κομμάτι αξιολόγησης αφορά το χαρτοφυλάκιο των δανείων. Η αξιολόγηση των δανειοληπτών της τράπεζας γίνεται με βάση τα οικονομικά τους στοιχεία, ώστε να γίνει εκτίμηση της πιθανής αθέτησης και να υπολογιστεί το ποσοστό της υποβάθμισης του χαρτοφυλακίου. Όταν αξιολογηθούν όλα τα στοιχεία του Ενεργητικού προκύπτει το συνολικό αποτέλεσμα της αξιολόγησης των στοιχείων του Ενεργητικού της τράπεζας.

Όταν λέμε ότι μας ενδιαφέρει η ποιότητα των στοιχείων του χαρτοφυλακίου μίας τράπεζας εννοούμε ότι θέλουμε να εξετάσουμε με τη χρήση αριθμοδεικτών, τα περιουσιακά στοιχεία που περιέχονται σε αυτό και τον κίνδυνο που συμπεριλαμβάνει κάθε ένα από αυτά.

Με αυτόν τον τρόπο υπολογίζονται το είδος και το μέγεθος των επισφαλειών που έχει το χαρτοφυλάκιο. Μία τράπεζα με πολλές επισφάλειες θεωρείται ότι διαθέτει χαρτοφυλάκιο κακής ποιότητας ή εναλλακτικά η τράπεζα αυτή επενδύει σε αμφιβόλου αξίας ομόλογα και μετοχές (junk bonds). Σε αυτήν την περίπτωση το Ενεργητικό θεωρείται χαμηλής ποιότητας.

Η ποιότητα σε ένα τραπεζικό χαρτοφυλάκιο επηρεάζεται και από την ευρωστία πιστωτικής πολιτικής και διαχείρισης των δανείων (ανατίμηση της ποιότητας και παρακολούθηση των παρεχόμενων εξασφαλίσεων, έλεγχος απομείωσης των απαιτήσεων).

Τα αντίθετα ισχύουν για μία τράπεζα που θεωρείται ότι διαθέτει χαρτοφυλάκιο καλής ποιότητας. Σε αυτήν την περίπτωση θεωρείται ότι είτε έχει χορηγήσει δάνεια σε εύρωστους πελάτες είτε ότι έχει καλές εξασφαλίσεις από τους δανειολήπτες για την περίπτωση αθέτησης των όρων του δανείου. Επίσης τα ομόλογα που έχει αγοράσει προέρχονται από φερέγγυους εκδότες.

4.2.1.3. Management

Ο δείκτης αυτός απεικονίζει την σωστή (με αποτελεσματικό τρόπο) λειτουργία της τράπεζας και την ικανότητα των διοικούντων να περιορίσουν τον κάθε μορφής κίνδυνο που ενέχεται σε οποιαδήποτε δραστηριότητα της τράπεζας.

Στην πραγματικότητα απεικονίζει την ικανότητα της Διοίκησης να καθορίζει διαδικασίες και στρατηγικές που οδηγούν στη σωστή λειτουργία της τράπεζας και να λαμβάνει έγκαιρα αποφάσεις για αντιμετώπιση διαφόρων κινδύνων, να διαχωρίζει και να κατανείμει εργασίες και καθήκοντα με τρόπο που να μην δημιουργούνται επικαλύψεις και δυσλειτουργίες αλλά να επιτυγχάνεται η άριστη συνεργασία και το άριστο τελικό αποτέλεσμα.

Οι πιο σημαντικοί παράγοντες που καθορίζουν το Management είναι:

- Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου και η αξιολόγηση των εκθέσεων ελεγκτικών μηχανισμών (π.χ. Ορκωτοί λογιστές).
- Ο βαθμός ανεξαρτησίας μεταξύ των μονάδων που εμπλέκονται είτε στην διενέργεια και τον έλεγχο συναλλαγών είτε στη διαχείριση κινδύνου.
- Η πληρότητα και η αποτελεσματικότητα των συστημάτων διοικητικής πληροφόρησης
- Η ικανότητα διαχείρισης δικαστικών αποφάσεων η ποινικών ρητρών που ενέχουν επικινδυνότητα ως προς την διαφύλαξη της φήμης

4.2.1.4. Earnings

Η κερδοφορία αντανακλά το μέγεθος και την ποιότητα των κερδών του φέροντος οργανισμού.

Το μεγαλύτερο μέρος αντανακλά τη διαφορά μεταξύ επιτοκίου δανεισμού με επιτόκιο καταθέσεων (spread). Επίσης, κέρδη προέρχονται από προμήθειες (π.χ. αναλήψεις χρημάτων από ATMs, συμμετοχές σε τρίτες εταιρείες, επενδύσεις σε τίτλους, κλπ).

Η αξιολόγηση της κερδοφορίας ως προς την ποιότητα εξαρτάται κυρίως από την σύνθεση των κερδών αλλά και από τον βαθμό εξάρτησής τους από επαναλαμβανόμενα ή μη έσοδα και έξοδα.

4.2.1.5. Liquidity

Ο δείκτης αυτός απεικονίζει την ευρωστία που υπάρχει σε μία τράπεζα, ενώ αν αθροιστεί ο δείκτης για το σύνολό των τραπεζών απεικονίζεται η ευρωστία του κλάδου συνολικά.

Το αποτέλεσμα του δείκτη δείχνει την ικανότητα μίας τράπεζας να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των καταθετών της τόσο σε συνήθειες όσο και σε έκτακτες περιπτώσεις.

Η ρευστότητα αποτελεί τον ιστορικά παλαιότερο κίνδυνο που αντιμετώπιζαν οι τράπεζες (ειδικά στην κρίση του 1929).

Σημαντική συμμετοχή στον προσδιορισμό της ρευστότητας έχουν οι πολιτικές διαχείρισης ρευστότητας και αντιμετώπισης εκτάκτων προβλημάτων ρευστότητας, καθώς και η μετατρεψιμότητα και εμπορευσιμότητα πάγιων στοιχείων και επενδύσεων προς ενίσχυση της ρευστότητας.

4.2.1.6. Sensitivity to the market risk

Η ευαισθησία του τραπεζικού οργανισμού στον κίνδυνο της αγοράς, αντανακλά τον τρόπο και το βαθμό που οι διακυμάνσεις των τιμών της αγοράς και των επιτοκίων επηρεάζουν τη λειτουργία και της συναλλαγές της τράπεζας.

Αναφέρεται σε οτιδήποτε υπόκειται σε αύξηση του κινδύνου της αγοράς όπως π.χ. οι τίτλοι (μετοχές, ομόλογα, παράγωγα, αμοιβαία κεφάλαια). Αντιθέτως, στοιχεία όπως τα δάνεια δεν υπόκεινται σε κίνδυνο αγοράς.

Ο συνολικός κίνδυνος προέρχεται από την ύπαρξη ή μη οργανωτικής δομής για την διαχείριση του επιτοκιακού κινδύνου και του κινδύνου της αγοράς, καθώς επίσης και από τον βαθμό λειτουργικότητάς του .

4.2.2. Αριθμοδείκτες CAMELS

Για την ποσοτική εκτίμηση των συνιστωσών του μοντέλου CAMELS, χρησιμοποιούνται διάφοροι αριθμοδείκτες. Έτσι η προσέγγιση της τιμής μιας συνιστώσας, επιτυγχάνεται με την εκτίμηση περισσότερων του ενός μαθηματικών τύπων.

Ένας αριθμοδείκτης παριστάνεται συνήθως είτε με τη μορφή πηλίκου κάποιων είτε με τη μορφή ποσοστού. Μέσω αυτών επιτυγχάνεται πρόβλεψη για την μελλοντική πορεία των βασικών οικονομικών μεγεθών και για το υπολογισμό τους χρησιμοποιούνται τα δημοσιοποιημένα στοιχεία των τραπεζών που παρουσιάζονται:

- στον ισολογισμό
- στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης
- στο πίνακα διάθεσης κερδών
- στην κατάσταση μεταβολών ιδίων κεφαλαίων

Εάν προτιμηθεί η μορφή του ποσοστού, τότε συνήθως λαμβάνουμε ως διαιρετέο τον αριθμό που δείχνει την ευνοϊκή αξία για την επιχείρηση ούτως ώστε οποιαδήποτε βελτίωση της κατάστασης να μεταφράζεται σε αύξηση του ποσοστού.

Παρακάτω αναφέρουμε τους αριθμοδείκτες που χρησιμοποιήθηκαν στην διατριβή μας, για τον υπολογισμό των οποίων χρησιμοποιήθηκαν οι ισολογισμοί των ομίλων (που περιλαμβάνουν τις θυγατρικές και τα υποκαταστήματα στο εξωτερικό) των εξεταζόμενων τραπεζών.

4.2.2.1. Capital

Ο ελάχιστος δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας καθορίζεται ως ένα λόγος όπου αριθμητής είναι το κεφάλαιο και παρονομαστής το άθροισμα των στοιχείων του ενεργητικού σταθμισμένων ως προς το πιστωτικό κίνδυνο συν η στάθμιση ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο των εκτός ισολογισμού στοιχείων μαζί με την μέτρηση του κινδύνου της αγοράς.

Το κεφάλαιο διακρίνεται σε δυο κατηγορίες:

- το βασικό κεφάλαιο (TIER I)

είναι το πρωτογενές κεφάλαιο που αποτελείται κυρίως από κοινές και προνομιακές μετοχές, μετατρέψιμα ομόλογα καθώς και από μειονοτικά δικαιώματα της τράπεζας σε θυγατρικές της.

- τα λοιπά ίδια κεφάλαια (TIER II)

το δευτερογενές κεφάλαιο περιλαμβάνει μεταξύ άλλων προβλέψεις για επισφαλή δάνεια αλλά και προνομιούχες μετοχές και μετατρέψιμα ομόλογα που δεν περιλαμβάνονται στο TIER I.

Απαιτείται το πρώτο να είναι 50 % του συνόλου.

$C = \frac{\text{Βασικά Κεφάλαια (TIER I) + Συμπληρωματικά Κεφάλαια (TIER II)}}{\text{Ενεργητικό Σταθμισμένου Κινδύνου}}$

Είναι εύκολο να συμπεράνει κανείς ότι η υψηλή τιμή του δείκτη σημαίνει χαμηλότερη ανάγκη για εξωτερική χρηματοδότηση και άρα υψηλή αποδοτικότητα.

Ελάχιστο όριο για τον δείκτη κεφαλαιακής επαρκείας έχει τεθεί από την συμφωνία της Βασιλείας I και είναι το 8%. Δηλαδή είναι απαιτητό τα εποπτικά κεφάλαια να υπερβαίνουν του 8% του σταθμισμένου ενεργητικού.

4.2.2.2. Asset

Η ποσοτική προσέγγιση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου, βασίζεται στη αξιολόγηση κυρίως των *απαιτήσεων* της τράπεζας. Δηλαδή η εκτίμηση που προκύπτει αφορά την αποτελεσματικότητα των χορηγήσεων και της διαχείρισης αυτών και γίνεται μέσω του μαθηματικού τύπου:

Σύνολο Δανείων σε Καθυστέρηση > 90 ημερών - Προβλέψεις

Σύνολο Χορηγήσεων

Το σύνολο των δανείων σε καθυστέρηση περισσότερο από 90 μέρες, αποτελεί το τμήμα εκείνο του χαρτοφυλακίου των χορηγήσεων, που παρουσιάζει μη ομαλή αποπληρωμή και ονομάζεται αλλιώς σύνολο δανείων σε οριστική καθυστέρηση. Το χαρτοφυλάκιο αυτό υπόκειται σε έλεγχο απομείωσης της αξίας του καθώς δεν αποφέρει τα προσδοκώμενα στον φέροντα οργανισμό.

Οι προβλέψεις αφορούν στον υπολογισμό ακριβώς εκείνων των δανείων που προβλέπει εξαρχής ο πιστωτικός οργανισμός ως επισφαλή και η τράπεζα τις παρουσιάζει στο Ενεργητικό της ως συνθετικό κομμάτι των Απαιτήσεων της από τους πελάτες .

Είναι προφανές ότι όσο πιο κοντά βρίσκονται τα δάνεια σε καθυστέρηση με τις προβλέψεις, τόσο καλύτερη κρίνεται η ποιότητα του χαρτοφυλακίου δανείων. Επομένως η τράπεζα αποβλέπει σε ένα το χαμηλότερο δυνατό τέτοιο δείκτη.

4.2.2.3. Management

Η εκτίμηση του παράγοντα της Διοίκησης γίνεται μέσω υπολογισμού του λογού των εξόδων της *διοίκησης* προς τις πωλήσεις της τράπεζας για την εξεταζόμενη περίοδο.

Έξοδα Διοίκησης

$$\text{Management (m)} = \frac{\text{Έξοδα Διοίκησης}}{\text{Πωλήσεις}}$$

Τα έξοδα Διοίκησης αφορούν τα γενικά λειτουργικά Έξοδα της τράπεζας. Οι πωλήσεις αναφέρονται στις Καταστάσεις Αποτελεσμάτων Χρήσης έτους των τραπεζών, ως Τόκοι και Εξομοιούμενα Έσοδα.

Παρατηρεί κανείς ότι όσο μικρότερος ο δείκτης τόσο καλύτερη κρίνεται η Διοίκηση του οργανισμού.

Στην παρούσα διατριβή, στον αριθμητή υπολογίστηκαν τα έξοδα διοίκησης και οι αποσβέσεις των γενικών λειτουργικών εξόδων, ενώ στον παρονομαστή υπολογίστηκαν τα καθαρά έσοδα από τόκους, διότι δεν διαχωρίζονται στους περισσότερους ισολογισμούς των ομίλων των εξεταζόμενων τραπεζών.

4.2.2.4. Earnings

Το μέγεθος κερδοφορίας μιας τράπεζας αντανακλά το βαθμό αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας των λειτουργιών της .

Για την εκτίμηση του μεγέθους αυτού χρησιμοποιούνται δυο ευρέως γνωστοί αριθμοδείκτες οι ROA – Return on Assets και ROE – Return on Equity

1. ROA – Αριθμοδείκτης αποδοτικότητας του Ενεργητικού

Ο δείκτης αυτός αποτελεί μια υπόδειξη για το πόσο κερδοφόρα είναι η τράπεζα σε σχέση με το σύνολο του ενεργητικού της. Δίνει επίσης μια εικόνα για το πόσο καλή διαχείριση γίνεται στην χρήση των περιουσιακών της στοιχείων, ώστε να παράγει κέρδη.

Ο υπολογισμός του προκύπτει από την διαίρεση των κερδών της τράπεζας για την υπό εξέταση περίοδο –εδώ έτος- με το σύνολο του ενεργητικού της και προβάλλεται συνήθως ως ποσοστό.

$$\text{ROA} = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

Όσο μεγαλύτερος ο δείκτης τόσο μεγαλύτερη η αποδοτικότητα του οργανισμού. Μια ικανοποιητική τιμή του αριθμοδείκτη κυμαίνεται μεταξύ 1% - 2,5%.

2. ROE – Αριθμοδείκτης αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων

Είναι μια από τις σημαντικότερες μετρήσεις αποδοτικότητας για μια τράπεζα και επικεντρώνεται στην δυνατότητα απόδοσης εσόδων ως προϊόν των ιδίων κεφαλαίων των μετόχων όπως παρατίθενται στον ισολογισμό. Ο υπολογισμός της αποδοτικότητας αυτής γίνεται μέσω του λόγου των Καθαρών Κερδών προς το σύνολο των Ιδίων Κεφαλαίων, όπως φαίνεται πιο κάτω:

$$\text{ROE} = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$$

Τα Ίδια κεφάλαια των μετόχων είναι μια δημιουργία της λογιστικής που αντιπροσωπεύει τα περιουσιακά στοιχεία που δημιουργούνται από τα αδιανέμητα κέρδη των επιχειρήσεων και του καταβεβλημένου κεφαλαίου των ιδιοκτητών. Τα μεγέθη των παραπάνω συστατικών του αριθμοδείκτη ROE, βρίσκονται άμεσα από τα στοιχεία του ισολογισμού κάθε τράπεζας. Όπως μπορεί κανείς να διακρίνει, όταν μια επιχείρηση παρουσιάζει υψηλή απόδοση των ιδίων κεφαλαίων, το πιθανότερο είναι να είναι σε θέση να παράγει χρήμα στο εσωτερικό της. Υψηλότερη απόδοση ιδίων κεφαλαίων, σημαίνει μεγαλύτερη κερδοφορία για την τράπεζα άρα είναι θεμιτές υψηλές τιμές του δείκτη.

Και τα δυο μετρά αποδοτικότητας αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την αξιολόγηση μιας επιχείρησης. Η απόδοση των στοιχείων του ενεργητικού – ROA μετρά τα κέρδη της επιχείρησης σε σχέση με το σύνολο των πόρων που είχε στη διάθεση της (κεφάλαιο μετόχων καθώς και βραχυπροθέσμων και μακροπροθέσμων δανειακών κεφαλαίων). Έτσι, είναι η πιο αυστηρή και υπερβολική απέναντι στους μετόχους. Εάν μια εταιρεία δεν έχει χρέος, η απόδοση των στοιχείων του ενεργητικού – ROA και απόδοση των ιδίων κεφαλαίων – ROE θα συμπίπτουν.

Στην παρούσα διατριβή χρησιμοποιήθηκαν τα Καθαρά Κέρδη πριν την φορολόγηση, λόγω της πιο ορθής απεικόνισης των συγκριτικών αποτελεσμάτων της τριετίας 2008-2010, για τις υπό εξέταση Τράπεζες, δεδομένου ότι το 2010 επιβλήθηκε έκτακτη εισφορά στα προ φόρων κέρδη των Τραπεζών. Επίσης υπολογίστηκε ο πρώτος δείκτης της κερδοφορίας, ο ROA.

4.2.2.5. Liquidity

Οι αριθμοδείκτες ρευστότητας χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό τόσο της βραχυχρόνιας οικονομικής θέσης της επιχείρησης όσο και της ικανότητας της να ανταποκριθεί στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Ο αριθμοδείκτης που την αντανakλά, αποτελεί έναν ιδιαίτερα σημαντικό δείκτη αφού προσδιορίζει την φερεγγυότητα της τράπεζας απέναντι στους επενδυτές της αλλά και τις άλλες τράπεζες πλέον της Κεντρικής.

Οποιαδήποτε αδυναμία ικανοποίησης των βραχυπροθέσμων υποχρεώσεων έγκαιρα, πιθανόν να έχει δυσμενείς επιπτώσεις (πχ άρνηση χρηματοδότησεως από άλλες τράπεζες, αμφιβολίες στους επενδυτές).

Οι χαρακτηριστικοί Δείκτες Ρευστότητας των οποίων έγινε χρήση για την παρούσα μελέτη δίδονται :

1. από τη διαίρεση του αριθμού των δανείων από το σύνολο των καταθέσεων

$$L1 = \frac{\text{Σύνολο Χορηγήσεων}}{\text{Σύνολο Καταθέσεων}}$$

Ο παραπάνω αριθμοδείκτης αποτελεί ένα δείκτη ρευστότητας και προβάλλει την σχέση μεταξύ των άμεσα ρευστοποιήσιμων στοιχείων του κυκλοφορόντος ενεργητικού προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις. Μεγαλύτερη ρευστότητα έχουμε όταν ο δείκτης μικραίνει και μάλιστα ακόμα καλύτερη όσο βρίσκεται χαμηλότερα της μονάδας καθώς αυτό υποδεικνύει την ασφάλεια με την οποία διαθέτει χορηγήσεις στην αγορά (αφού επαρκούν οι καταθέσεις - υποχρεώσεις προς κάλυψη των άμεσων αναγκών)

Στην εύρεση του αριθμητή υπολογίστηκε το σύνολο δανείων-συμπεριλαμβανομένων και των επισφαλών απαιτήσεων - όπως δίνονται στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών.

2. από την διαίρεση του κυκλοφορόντος ενεργητικού προς το σύνολο του ενεργητικού.

$$L2 = \frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

Θεωρείται ένας αριθμοδείκτης έμμεσης ρευστότητας που μας πληροφορεί αν η τράπεζα έχει την δυνατότητα να καλύψει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της χρησιμοποιώντας τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία της συμπεριλαμβανομένων και των αποθεμάτων (κυκλοφορούν ενεργητικό).

Ο αριθμητής είναι μια σύνθεση στοιχείων του ενεργητικού της τράπεζας που συγκεκριμένα από τις απαιτήσεις κατά των τραπεζών, τα ταμειακά διαθέσιμα και το χαρτοφυλάκιο (συναλλαγών, επενδυτικό, παραγώγων)

Όσο μεγαλύτερη η τιμή του δείκτη τόσο μεγαλύτερη η ρευστότητα του οργανισμού.

Στην παρούσα διατριβή υπολογίστηκε ο πρώτος δείκτης της ρευστότητας, ο L1, που θεωρείται πιο αντιπροσωπευτικός και χρησιμοποιείται ευρέως από τις Τράπεζες.

4.2.2.6. Sensitivity to Market Risk

Για το δείκτη της ευαισθησίας απέναντι στον κίνδυνο θα πρέπει κανείς να υπολογίσει την προσδοκώμενη διακύμανση των τιμών της αγοράς κάτι που καθίσταται πολύπλοκο. Η εκτίμηση της ευαισθησίας λοιπόν βασίζεται στον υπολογισμό του παρακάτω κλάσματος :

$S = \frac{\text{Σύνολο Αξιογράφων}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$

μέσω του οποίου διαπιστώνεται η απόδοση που παράγεται από το σύνολο του χαρτοφυλακίου αξιογράφων διάθεσης της τράπεζας.

Επιδίωξη της τράπεζας, είναι ο δείκτης να είναι χαμηλός. Σε τέτοια περίπτωση συνεπάγεται ότι είναι καλύτερη η αντίδραση της τράπεζας στους κινδύνους της αγοράς.

4.3. Η Εφαρμογή του μοντέλου CAMELS

Η παρούσα μελέτη επικεντρώθηκε στις πέντε μεγαλύτερες Ελληνικές τράπεζες (Εθνική, Eurobank, Άλφα, Πειραιώς και Αγροτική) και στις δύο μεγαλύτερες Κυπριακές (Κύπρου και Μαρφίν-Λαϊκή), ενώ χρησιμοποιήθηκαν βασικά μεγέθη αυτών για τα έτη 2008 – 2010.

- **ΕΘΝΙΚΗ**

ΕΤΟΣ	CAPITAL	ASSETS	MANAGEMENT	EARNINGS	LIQUIDITY	SENSITIVITY
				ROA	L1	
2008	10,00%	1,41%	25,60%	1,96%	109%	12,70%
2009	11,30%	2,71%	22,90%	1,14%	109%	18,00%
2010	13,10%	3,51%	23,70%	0,56%	119%	18,30%

- **EUROBANK**

ΕΤΟΣ	CAPITAL	ASSETS	MANAGEMENT	EARNINGS	LIQUIDITY	SENSITIVITY
				ROA	L1	
2008	8,00%	1,48%	31,00%	1,00%	125%	16,10%
2009	11,20%	3,64%	29,00%	0,47%	123%	19,10%
2010	10,60%	5,61%	29,00%	0,16%	131%	19,70%

- **ΑΛΦΑ**

ΕΤΟΣ	CAPITAL	ASSETS	MANAGEMENT	EARNINGS	LIQUIDITY	SENSITIVITY
				ROA	L1	
2008	8,00%	1,44%	32,70%	0,96%	124%	8,20%
2009	11,60%	2,60%	36,10%	0,72%	124%	9,10%
2010	11,80%	4,17%	33,00%	0,32%	135%	11,50%

- **ΠΕΙΡΑΙΩΣ**

ΕΤΟΣ	CAPITAL	ASSETS	MANAGEMENT	EARNINGS	LIQUIDITY	SENSITIVITY
				ROA	L1	
2008	8,00%	1,75%	39,70%	0,70%	125%	10,30%
2009	8,80%	2,49%	42,50%	0,53%	126%	13,40%
2010	8,40%	3,93%	39,20%	0,02%	133%	17,90%

- **ΑΓΡΟΤΙΚΗ**

ΕΤΟΣ	CAPITAL	ASSETS	MANAGEMENT	EARNINGS	LIQUIDITY	SENSITIVITY
				ROA	L1	
2008	6,70%	1,91%	32,30%	0,05%	103%	9,40%
2009	8,40%	2,19%	26,50%	-1,28%	103%	12,30%
2010	6,30%	3,45%	19,30%	-1,26%	116%	7,20%

- **ΚΥΠΡΟΥ**

ΕΤΟΣ	CAPITAL	ASSETS	MANAGEMENT	EARNINGS	LIQUIDITY	SENSITIVITY
				ROA	L1	
2008	7,20%	1,10%	27,90%	1,53%	90%	11,70%
2009	10,60%	2,29%	30,70%	0,92%	93%	12,50%
2010	11,00%	3,06%	28,30%	0,82%	88%	12,50%

- **ΜΑΡΦΙΝ - ΛΑΙΚΗ**

ΕΤΟΣ	CAPITAL	ASSETS	MANAGEMENT	EARNINGS	LIQUIDITY	SENSITIVITY
				ROA	L1	
2008	8,90%	1,68%	32,40%	0,96%	97%	13,40%
2009	9,10%	2,99%	40,30%	0,52%	108%	12,40%
2010	9,90%	3,60%	36,60%	0,27%	108%	18,70%

Ο ΤΡΟΠΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΔΕΙΚΤΕΣ CAMELS

Η αξιολόγηση των τραπεζών, με βάση τους δείκτες CAMELS, πρέπει να γίνεται για κάθε επιμέρους κατηγορία αλλά και συνολικά ώστε να βλέπουμε ποια είναι τα δυνατά και ποια τα αδύνατα στοιχεία της κάθε τράπεζας.

Επίσης καλό είναι να γίνεται διαχρονικά η εν λόγω ανάλυση για να βλέπουμε την τάση, δηλαδή σε ποιες κατηγορίες βελτιώνεται και σε ποιες χειροτερεύει η κατάσταση των τραπεζών.

Εκτός από την επιμέρους ανάλυση πρέπει να καταλήγουμε και σε μία συνολική βαθμολογία ώστε να μπορούμε να κατατάσσουμε τις τράπεζες στον κλάδο, βάσει την βιωσιμότητάς τους.

Τα αποτελέσματα για τον κάθε ένα από τους 6 αριθμοδείκτες προκύπτουν από τα οικονομικά στοιχεία των τραπεζών (τα δεδομένα μας).

Η κατάταξή μας γίνεται σε μία κλίμακα 1 έως 4 όπου με 1 βαθμολογείται η χειρότερη τράπεζα και με 4 η καλύτερη.

Βαθμολογία Ελληνικών και Κυπριακών Τραπεζών έτους 2008

	ΤΡΑΠΕΖΕΣ	CAR	3	ASSET	2	MANAGEMENT	1,5	ROA	3	LIQUIDITY L1	1,5	SENSITIVITY	1	TOTAL
1	ΕΘΝΙΚΗ	10,0%	4	1,41%	3,5	25,6%	4	1,96%	4	109%	2,5	12,7%	2	42,75
2	EUROBANK	8,0%	3	1,48%	2,5	31%	3	1,0%	3	125%	1,5	16,1%	1	30,75
3	ΑΛΦΑ	8,0%	3	1,44%	3	32,7%	1,5	0,96%	2,5	124%	2	8,2%	4	31,75
4	ΠΕΙΡΑΙΩΣ	8,0%	3	1,75%	2	39,7%	1	0,70%	2	125%	1,5	10,3%	3	22,75
5	ΑΓΡΟΤΙΚΗ	6,7%	2	1,91%	1	32,3%	2,5	0,05%	1,5	103%	3	9,4%	3,5	24,25
6	ΚΥΠΡΟΥ	7,2%	2,5	1,10%	4	27,9%	3,5	1,53%	3,5	90%	4	11,7%	2,5	39,25
7	ΜΑΡΦΙΝ-ΛΑΙΚΗ	8,9%	3,5	1,68%	1,5	32,4%	2	0,96%	2,5	97%	3,5	13,4%	1,5	30,75

Η συνολική μας κατάταξη του έτους 2008 βρίσκεται ως εξής :

Τράπεζα Εθνική :	$(3 * 4) + (2 * 3,5) + (1,5 * 4) + (3 * 4) + (1,5 * 2,5) + (1 * 2) =$	42,75
Τράπεζα Eurobank :	$(3 * 3) + (2 * 2,5) + (1,5 * 3) + (3 * 3) + (1,5 * 1,5) + (1 * 1) =$	30,75
Τράπεζα Άλφα :	$(3 * 3) + (2 * 3) + (1,5 * 1,5) + (3 * 2,5) + (1,5 * 2) + (1 * 4) =$	31,75
Τράπεζα Πειραιώς :	$(3 * 2) + (2 * 2) + (1,5 * 1) + (3 * 2) + (1,5 * 1,5) + (1 * 3) =$	22,75
Τράπεζα Αγροτική :	$(3 * 2) + (2 * 1) + (1,5 * 2,5) + (3 * 1,5) + (1,5 * 3) + (1 * 3,5) =$	24,25
Τράπεζα Κύπρου :	$(3 * 2,5) + (2 * 4) + (1,5 * 3,5) + (3 * 3,5) + (1,5 * 4) + (1 * 2,5) =$	39,25
Τράπεζα Μαρφίν-Λαϊκή :	$(3 * 3,5) + (2 * 1,5) + (1,5 * 2) + (3 * 2,5) + (1,5 * 3,5) + (1 * 1,5) =$	30,75

Βαθμολογία Ελληνικών και Κυπριακών Τραπεζών έτους 2009

	ΤΡΑΠΕΖΕΣ	CAR	3	ASSET	2	MANAGEMENT	1,5	ROA	3	LIQUIDITY	1,5	SENSITIVITY	1	TOTAL
										L1				
1	ΕΘΝΙΚΗ	11,3%	3,5	2,71%	2	22,9%	4	1,14%	4	109%	2,5	18%	1,5	37,75
2	EUROBANK	11,2%	3	3,64%	1	29%	3	0,47%	1,5	123%	2	19,1%	1	24
3	ΑΛΦΑ	11,6%	4	2,60%	2,5	36,1%	2	0,72%	3	124%	1,5	9,1%	4	35,25
4	ΠΕΙΡΑΙΩΣ	8,8%	1,5	2,49%	3	42,5%	1	0,53%	2,5	126%	1	13,4%	2	23
5	ΑΓΡΟΤΙΚΗ	8,4%	1	2,19%	4	26,5%	3,5	-1,28%	1	103%	3,5	12,3%	3,5	28
6	ΚΥΠΡΟΥ	10,6%	2,5	2,29%	3,5	30,7%	2,5	0,92%	3,5	93%	4	12,5%	2,5	37,25
7	ΜΑΡΦΙΝ-ΛΑΙΚΗ	9,1%	2	2,99%	1,5	40,3%	1,5	0,52%	2	108%	3	12,4%	3	24,75

Η συνολική μας κατάταξη του έτους 2009 βρίσκεται ως εξής :

Τράπεζα Εθνική : $(3 * 3,5) + (2 * 2) + (1,5 * 4) + (3 * 4) + (1,5 * 2,5) + (1 * 1,5) = 37,75$

Τράπεζα Eurobank : $(3 * 3) + (2 * 1) + (1,5 * 3) + (3 * 1,5) + (1,5 * 2) + (1 * 1) = 24$

Τράπεζα Άλφα : $(3 * 4) + (2 * 2,5) + (1,5 * 2) + (3 * 3) + (1,5 * 1,5) + (1 * 4) = 35,25$

Τράπεζα Πειραιώς : $(3 * 1,5) + (2 * 3) + (1,5 * 1) + (3 * 2,5) + (1,5 * 1) + (1 * 2) = 23$

Τράπεζα Αγροτική : $(3 * 1) + (2 * 4) + (1,5 * 3,5) + (3 * 1) + (1,5 * 3,5) + (1 * 3,5) = 28$

Τράπεζα Κύπρου : $(3 * 2,5) + (2 * 3,5) + (1,5 * 2,5) + (3 * 3,5) + (1,5 * 4) + (1 * 2,5) = 37,25$

Τράπεζα Μαρφίν-Λαϊκή : $(3 * 2) + (2 * 1,5) + (1,5 * 1,5) + (3 * 2) + (1,5 * 3) + (1 * 3) = 24,75$

Βαθμολογία Ελληνικών και Κυπριακών Τραπεζών έτους 2010

	ΤΡΑΠΕΖΕΣ	CAR	3	ASSET	2	MANAGEMENT	1,5	ROA	3	LIQUIDITY L1	1,5	SENSITIVITY	1	TOTAL
1	ΕΘΝΙΚΗ	13,1%	4	3,51%	3	23,7%	3,5	0,56%	3,5	119%	2,5	18,3%	2	39,50
2	EUROBANK	10,6%	2,5	5,61%	1	29%	2,5	0,16%	2	131%	2	19,7%	1	23,25
3	ΑΛΦΑ	11,8%	3,5	4,17%	1,5	33%	2	0,32%	3	135%	1	11,5%	3,5	30,50
4	ΠΕΙΡΑΙΩΣ	8,4%	1,5	3,93%	2	39,2%	1	0,02%	1,5	133%	1,5	17,9%	2,5	19,25
5	ΑΓΡΟΤΙΚΗ	6,3%	1	3,45%	3,5	19,3%	4	-1,26%	1	116%	3	7,2%	4	27,50
6	ΚΥΠΡΟΥ	11,0%	3	3,06%	4	28,3%	3	0,82%	4	88%	4	12,5%	3	42,50
7	ΜΑΡΦΙΝ- ΛΑΙΚΗ	9,9%	2	3,60%	2,5	36,6%	1,5	0,27%	2,5	108%	3,5	18,7%	1,5	27,50

Η συνολική μας κατάταξη του έτους 2010 βρίσκεται ως εξής :

Τράπεζα Εθνική :	$(3 * 4) + (2 * 3) + (1,5 * 3,5) + (3 * 3,5) + (1,5 * 2,5) + (1 * 2) =$	39,50
Τράπεζα Eurobank :	$(3 * 2,5) + (2 * 1) + (1,5 * 2,5) + (3 * 2) + (1,5 * 2) + (1 * 1) =$	23,25
Τράπεζα Άλφα :	$(3 * 3,5) + (2 * 1,5) + (1,5 * 2) + (3 * 3) + (1,5 * 1) + (1 * 3,5) =$	30,50
Τράπεζα Πειραιώς :	$(3 * 1,5) + (2 * 2) + (1,5 * 1) + (3 * 1,5) + (1,5 * 1,5) + (1 * 2,5) =$	19,25
Τράπεζα Αγροτική :	$(3 * 1) + (2 * 3,5) + (1,5 * 4) + (3 * 1) + (1,5 * 3) + (1 * 4) =$	27,50
Τράπεζα Κύπρου :	$(3 * 3) + (2 * 4) + (1,5 * 3) + (3 * 4) + (1,5 * 4) + (1 * 3) =$	42,50
Τράπεζα Μαρφίν-Λαϊκή :	$(3 * 2) + (2 * 2,5) + (1,5 * 1,5) + (3 * 2,5) + (1,5 * 3,5) + (1 * 1,5) =$	27,50

Από την πιο πάνω ανάλυση των ετών 2008 -2010 καταλήξαμε σε μια συνολική βαθμολογία για κάθε έτος όπου κατατάσσουμε για τα έτη 2008 και 2009 ως πρώτη την Εθνική Τράπεζα, με την Τράπεζα Κύπρου να ακολουθεί στην δεύτερη θέση. Όμως το σκηνικό ανατρέπεται το έτος 2010 παίρνοντας τα σκήπτρα η Τράπεζα Κύπρου, με την Εθνική Τράπεζα να έπεται. Σε επίπεδο χωρών η Εθνική Τράπεζα είναι η ηγέτιδα δύναμη στην Ελλάδα, με την Άλφα Τράπεζα να κρατάει σταθερά την δεύτερη θέση, ενώ η Eurobank από την τρίτη θέση το έτος 2008, πέφτει θεαματικά στην τέταρτη σειρά της κατάταξης τα έτη 2009 και 2010, πίσω από την Αγροτική Τράπεζα που κατοχυρώνει την θέση της στην πρώτη τριάδα των ελληνικών τραπεζών. Αυτή η οπισθοχώρηση της Eurobank οφείλεται στο ότι δεν προέβη σε αύξηση κεφαλαίου μετά την κρίση που έπληξε την Ελλάδα για να ενισχύσει την ρευστότητά της, την αποδοτικότητά της και την ποιότητα του χαρτοφυλακίου της με την διενέργεια προβλέψεων όσον αφορά τα επισφαλή της δάνεια. Τέλος αρνητική εντύπωση προκαλεί και η σε μόνιμη βάση τελευταία θέση της Τράπεζας Πειραιώς, η οποία όμως προχώρησε σε αύξηση κεφαλαίου μέσα στο 2011.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα διατριβή αποτελεί μία αξιόπιστη μεθοδολογία εκτίμησης της επικινδυνότητας των Ελληνικών και Κυπριακών ιδρυμάτων, παρότι υπάρχει σημαντικός βαθμός υποκειμενικότητας, που εντοπίζεται στην εκτιμώμενη βαρύτητα του κάθε δείκτη. Η διαχρονική όμως χρηματοοικονομική ανάλυση των παραπάνω κυριότερων τραπεζών για την περίοδο 2008 – 2010 μέσω της εμπειρικής προσέγγισης των χρηματοοικονομικών δεικτών CAMELS, σε συνδυασμό με την εξέλιξη των μακροοικονομικών μεγεθών σε κάθε χώρα, οδήγησε σε ασφαλή συμπεράσματα κάθε ενδιαφερόμενο (τραπεζικό, μέτοχο, επενδυτή, καταθέτη, δανειολήπτη) για την πιθανή ή μη εμφάνιση προβλημάτων και την ανάγκη λήψης άμεσων μέτρων, για την προστασία του έναντι μίας ενδεχόμενης χρεοκοπίας.

Πιο συγκεκριμένα, οι Ελληνικές Τράπεζες το 2010 για να αντιμετωπίσουν την κρίση που έπληξε έντονα την Ελλάδα το τελευταίο τρίμηνο του 2009 και να αντισταθμίσουν την αναιμική ανάπτυξη των χορηγηθέντων δανείων τους, την εκροή των καταθέσεων πελατών τους και την αύξηση των επισφαλών δανείων, επανατιμολόγησαν τις πηγές εσόδων τους όσον αφορά τα στοιχεία του Ενεργητικού τους, με σκοπό την στήριξη των καθαρών εσόδων από τόκους και προμήθειες (γεγονός που κατάφεραν), περιόρισαν τα λειτουργικά τους κόστη, προσέφεραν υψηλές αποδόσεις για να προσελκύσουν καταθέσεις, αύξησαν την εξάρτησή τους από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τελικώς ενδυνάμωσαν σημαντικά τα κεφάλαιά τους με μία σειρά από πραγματοποιηθείσες αυξήσεις κεφαλαίων έως και το πρώτο εξάμηνο του 2011 (Εθνική, Πειραιώς, Αγροτική). Πάντως η ύφεση που πλήττει την Ελλάδα έχει επηρεάσει σημαντικά την εύρυθμη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων της, τα οποία καταγράφουν σημαντική κάμψη στην κερδοφορία και τους δείκτες αποτελεσματικότητάς τους, ενώ κατέχουν και σημαντικό χαρτοφυλάκιο ομολόγων του ελληνικού κράτους που εκτιμάται περίπου στα € 40δισ., ποσό που επηρεάζει σημαντικά την κεφαλαιακή τους επάρκεια.

Όσον αφορά το Κυπριακό Τραπεζικό Σύστημα, αυτό βρίσκεται σε πιο ισχυρή και πλεονεκτική θέση από άποψη ποιότητας χαρτοφυλακίου, ευαισθησίας στον κίνδυνο της αγοράς, κερδοφορίας και ρευστότητας (γεγονός που επιβεβαιώνεται και από την φυγή των καταθέσεων των ελλήνων πολιτών στα τραπεζικά ιδρύματα της Κύπρου), παρότι υπέστη ένα παρόμοιο «σοκ» το 2009, αφού επρόκειτο για το πρώτο έτος ύφεσης μετά από 34 χρόνια, εξέλιξη όμως που επέδρασε θετικά στο να αυξήσει σημαντικά την κεφαλαιακή του επάρκεια, με τις μεγάλες τράπεζες (Τράπεζα Κύπρου και Μαρφίν), κατά τη διάρκεια του 2010 να προβαίνουν σε ενδυνάμωση της κεφαλαιουχικής τους βάσης και εντός του 2011 να προχωρούν και τα υπόλοιπα τραπεζικά ιδρύματα σε αυξήσεις κεφαλαίου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ηρειώτης, Ν., Βασιλείου, Δ., Χρηματοοικονομική Διοίκηση, ΘΕΩΡΙΑ & ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Σπαρτιώτης, Δ., Στουρνάρας, Γ., Τα Θεμελιώδη Αίτια της Κατάρρευσης των Τραπεζών και των Χρηματοπιστωτικών Αγορών. Η Εμπειρία 2007-2008

Νιάρχος, Ν., Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων

Παπαδέας Π., Τραπεζική Λογιστική

Συριόπουλος, Κ., Διαχείριση Τραπεζικού Κινδύνου, ΤΟΜΟΣ Α

Βασιλείου, Δ., Διαχείριση Χαρτοφυλακίου, ΤΟΜΟΣ Β

Πετράκης, Π., Τραπεζική Διοίκηση – Τομος Γ «Στρατηγικές Τραπεζικής Αναπτυξης» /

Θεοχάρους, Λ., Αξιολόγηση των Εμπορικών Τραπεζών της Κύπρου

Γκίνογλου, Δ., Ταχυνάκη, Π., Μωυσή Σ., Γενική Χρηματοοικονομική Λογιστική

Χέβας, Δ., Προχωρημένη Χρηματοοικονομική Λογιστική

Χριστόπουλος, Α., Αξιολόγηση Φερεγγυότητας Τραπεζών

Modern Banking. Shelagh Heffernan, Professor of Banking and Finance, Cass Business School, City University, London, 2005

Microeconomics of Banking. Jean – Charles Rochet, Massachusetts Institute of Technology, 1997, Fourth printing 1999.

Meltzer, Allan H. A History of the Federal Reserve, Volume 1: 1913–1951 (2004)

Wood, John H. A History of Central Banking in Great Britain and the United States (2005)

International Monetary Fund (2009a) "Global Financial Stability Report", *Chapter 1*, p. 5, October 2009.

The Mystery of Banking. Murray N. Rothbard, Richardson & Snyder 1983

R. W. Hafer. The Federal Reserve System: *An Encyclopedia*. Greenwood Press, 2005. 451 pp, 280 entries

Greenspan A. (2008a) "We will never have a perfect model of risk " *Financial Times*, March 16, 2008.

The Mathematics of Banking and Finance. Dennis Cox and Michael Cox, 2006 John Wiley & Sons Ltd,

Bauer et al., 1998 P.W. Bauer, A.N. Berger, G.D. Ferrier and D.B. Humphrey, Consistency conditions for regulatory analysis of financial institutions: A comparison of frontier efficiency methods, *Journal of Economics and Business* 50 (1998), pp. 85–114.

BCBS, 2000 Basel Committee on Banking Supervision (BCBS), 2000. Range of Practice in Banks' Internal Ratings Systems, Discussion Paper, Bank for International Settlements, Basel, January.

Burton et al., 2003 B. Burton, M. Adams and P. Hardwick, The determinants of credit ratings in the United Kingdom Insurance Industry, *Journal of Business Finance and Accounting* 30 (April/May) (2003), pp. 539–572.

Caprio & Peria, 2000 Caprio, G. & Peria, M. S. (2000). Avoiding disaster: Policies to reduce the risk of banking crises. Egyptian Centre for Economic Studies. Working Paper, 47.

KPMG, 2003 KPMG, 2003. Study into the methodologies to assess the overall financial position of an insurance undertaking from the perspective of prudential supervision, Contract no. ETD/2000/BS-3001/C/45, Draft Final Report, Brussels, January.

J.D. Andres, M. Landajo and P. Lorca, Forecasting business profitability by using classification techniques: A comparative analysis based on a Spanish case, *European*

S. Greco, B. Matarazzo and R. Slowinski, Decision rule approach. In: J. Figueira, S. Greco and M. Ehrgott, Editors, *Multiple Criteria Decision Analysis: State of the Art Surveys*, Springer-Verlag, New York (2005), pp. 507–562 (Chapter 13).

Tabakis, E., Vinci, A., 2002. Analyzing and combining multiple credit assessments of financial institutions, Working Paper No. 123, European Central Bank, Frankfurt.

Banker et al., 1984 R.D. Banker, A. Charnes and W.W. Cooper, Some models for estimating technical and scale inefficiencies in data envelopment analysis, *Management Science* 30 (1984), pp. 1078–1092.

S. Greco, B. Matarazzo and R. Slowinski, A new rough set approach to evaluation of bankruptcy risk. In: C. Zopounidis, Editor, *Operational Tools in the Management of Financial Risks*, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht (1998), pp. 121–136.